

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KUŞ GÖZLEMCİLERİ ve FOTOĞRAFÇILARININ PROFİLİ

Aydın ASLAN

DANIŞMAN

Prof. Dr. Zeynel ARSLANGÜNDOĞDU

Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Orman Mühendisliği Programı

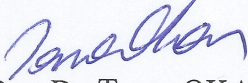
İSTANBUL-2019

Bu çalışma 31.10.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Orman Mühendisliği Anabilim Dalı,
Orman Mühendisliği Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

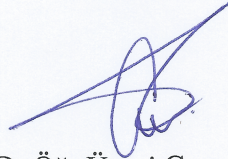
TEZ JÜRİSİ

Prof. Dr. Zeynel ARSLANGÜNDOĞDU
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Orman Fakültesi

Doç. Dr. Taner OKAN
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Orman Fakültesi

Dr. Öğr. Üyesi Cem DALYAN
İstanbul Üniversitesi
Fen Fakültesi

20.04.2016 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 9/2 ve 22/2 maddeleri gereğince; Bu Lisansüstü teze, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa’nın aboneli olduğu intihal yazılım programı kullanılarak Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlemiş olduğu ölçütlere uygun rapor alınmıştır.

ÖNSÖZ

Bu çalışma “Kuş Gözlemcileri ve Fotoğrafçıların Profili” adıyla İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Orman Mühendisliği Programı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Yüksek lisans öğrenimim ve tez çalışmam boyunca tüm sorularımda her türlü yardım ve desteği ile çalışmalarımı yönlendiren danışmanım Sayın Prof. Dr. Zeynel ARSLANGÜNDOĞDU’ ya en içten dileklerle teşekkür ederim. Çalışma sırasında anket konusunda bilgilerini benimle paylaşarak beni yönlendiren Sayın Doç. Dr. Taner OKAN’a, yazım sürecinde desteğini esirgemeyen Biyolog Sabiha ACER ve Doç. Dr. Erdem HIZAL’a ve yüksek lisans jüriliğimi yapan Dr. Öğr. Üyesi Cem DALYAN’a katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Çalışmalarım boyunca bana her yönden desteğini hiç esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma teşekkürü borç bilirim.

Ekim 2019

Aydın ASLAN

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ŞEKİL LİSTESİ	vii
TABLO LİSTESİ.....	ix
SİMGE VE KISALTMA LİSTESİ	x
ÖZET	xi
SUMMARY	xii
1. GİRİŞ	1
2. GENEL KISIMLAR.....	4
2.1. KUŞ GÖZLEMCİLİĞİ VE FOTOĞRAFÇILIĞI.....	4
2.2. KUŞ GÖZLEMCİLİĞİNİN VE FOTOĞRAFÇILIĞININ GELİŞİMİ.....	6
2.3. KUŞ GÖZLEMCİLİĞİ VE FOTOĞRAFÇILIĞININ SOSYAL VE EKOLOJİK ETKİLERİ	7
2.4. KUŞ GÖZLEMCİLİĞİ VE FOTOĞRAFÇILIĞININ OLUMLU VE OLUMSUZ ETKİLERİ	9
3. MALZEME VE YÖNTEM.....	11
3.1. MALZEME	11
3.2. YÖNTEM.....	11
3.2.1. Örnek Büyüklüğünün Hesaplaması	11
3.2.2. Veri Analizi	12
4. BULGULAR.....	13
4.1. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	13
4.2. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ KENDİNİ TANIMLAMASINA İLİŞKİN BULGULAR.....	18
4.3. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ GÖZLEMLedikLERİ KUŞ TÜRÜ DAĞILIMI	20
4.4. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ DİĞER HAYVANLARLA OLAN ETKİLEŞİMİ.....	25
4.5. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ SEYAHATLERİ HAKKINDA BULGULAR.....	26

4.6. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ SEYAHAT DÜZENLERİ HAKKINDA BULGULAR	28
4.7. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARINA İLİŞKİN EKONOMİK BULGULAR	30
4.8. KUŞ GÖZLEMCİLİĞİ VE FOTOĞRAFÇILIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	32
4.9. YASADIŞI AVCILIĞA İLİŞKİN GÖRÜŞLERE YÖNELİK BULGULAR	32
4.10. TÜRKİYE’DE KUŞ POPÜLASYONLARININ KARŞILAŞTIĞI SORUNLARA İLİŞKİN BULGULAR	33
4.11. KUŞ GÖZLEMLENEN VE FOTOĞRAFLANAN ALANLARA İLİŞKİN BULGULAR	34
4.12. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ ARAZİDE ÇATIŞMA YAŞADIKLARI GRUPLAR	34
4.13. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ KULLANDIKLARI EKİPMANLARA İLİŞKİN BULGULAR.....	35
4.14. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ TAKİP ETTİKLERİ İNTERNET SİTELERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	36
5. TARTIŞMA VE SONUÇ	38
KAYNAKLAR.....	46
EKLER	48
EK 1. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARI İÇİN KULLANILAN ANKET.....	48
ÖZGEÇMİŞ	57

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 2.1: Kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların sınıflandırılması.....	5
Şekil 2.2: Kızılırmak Deltası'nda kuş gözlem kulesi içinde çekilmiş fotoğraf.....	5
Şekil 2.3: Fotoğraf makinelerinin değişimi (Kaynak: Anonim, 2019a)	7
Şekil 4.1: Katılımcıların cinsiyet durumuna göre dağılımları.....	13
Şekil 4.2: Katılımcıların medeni durumuna göre dağılımları	14
Şekil 4.3: Katılımcıların yaş durumuna göre dağılımları.....	14
Şekil 4.4: Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımları	15
Şekil 4.5: Katılımcıların meslek gruplarına göre dağılımı.....	15
Şekil 4.6: Katılımcıların aylık gelir durumuna göre dağılımı	16
Şekil 4.7: Katılımcıların yaşadıkları bölgeye göre dağılımı	17
Şekil 4.8: Katılımcıların yaşadığı şehre göre dağılımları.....	17
Şekil 4.9: Katılımcıların kendilerini tanımlama şekline göre dağılımı	18
Şekil 4.10: Katılımcıların kuş gözlemciliği/fotoğrafçılığı yapma süresine göre dağılımı	19
Şekil 4.11: Katılımcıların faaliyetle tanışma durumuna göre dağılımı	19
Şekil 4.12: Katılımcıların yurtdışında faaliyette bulunma durumlarına göre dağılımı	20
Şekil 4.13: Katılımcıların Türkiye'de gözlemledikleri kuş türü sayısına göre dağılımı.....	21
Şekil 4.14: Katılımcıların yurtdışında gözlemledikleri kuş türü sayısına göre dağılımı.....	22
Şekil 4.15: Katılımcıların gözlemledikleri kuş türlerinin fotoğraflama sayısına göre dağılımı.....	23
Şekil 4.16: Katılımcıların yardımcı kaynak kullanmadan, sesi duyulduğunda tanımlayabildiği kuş türü sayısına göre dağılımı.....	24
Şekil 4.17: Katılımcıların evcil hayvan sahipliğine göre dağılımı.....	25
Şekil 4.18: Katılımcıların etkinlik için bir yılda kaç defa seyahate çıktıklarının dağılımı.....	26

Şekil 4.19: Katılımcıların hangi mevsimde daha çok kuş gözlemlemeye/fotoğraflamaya çıktığının dağılımı.....	27
Şekil 4.20: Katılımcıların tercih ettiği seyahat aracına göre dağılımı.....	27
Şekil 4.21: Katılımcıların etkinlik için tercih ettiği konaklama türüne göre dağılımı	28
Şekil 4.22: Katılımcıların herhangi bir kulüp/topluluk/grup faaliyetlerine katılmalarına dair grafik	29
Şekil 4.23: Katılımcıların faaliyet için gittikleri kişi sayısı	29
Şekil 4.24: Katılımcıların kuş gözlemciliğinden/fotoğrafçılığında gelir elde etme durumlarına göre dağılımı	30
Şekil 4.25: Katılımcıların kuş gözlemciliği/fotoğrafçılığı için yıllık harcamalara göre dağılımı.....	31
Şekil 4.26: Katılımcıların faaliyet için ekipman için yıllık harcamalarına göre dağılımı	31
Şekil 4.27: Katılımcıların avcılık deneyimleriyle ilgili sonuçlar	33
Şekil 4.28: Katılımcıların sahip olduğu fotoğraf makinesi markalarının dağılımı	35
Şekil 4.29: Katılımcıların takip ettikleri site dağılımı.....	37

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 2.1: Kuş gözlemciliğinin etkileri (Şekercioğlu, 2002)	10
Tablo 4.1: Katılımcıların kuş gözlemciliği/fotoğrafçılığına ilişkin genel görüşleri	32
Tablo 4.2: Katılımcıların yasadışı avcılık durumuyla karşılaşılması durumundaki tutumları	33
Tablo 4.3: Katılımcıların Türkiye’de kuşların karşılaştığı sorunlara ilişkin görüşleri	34
Tablo 4.4: Katılımcıların kuş gözlemledikleri/fotoğrafladıkları yaşam alanına ilişkin görüşleri	34
Tablo 4.5: Katılımcıların en fazla çatışma yaşadıkları gruplar.....	35

SİMGE VE KISALTMA LİSTESİ

Simgeler **Açıklama**

n	: Frekans
\$: ABD Doları
%	: Yüzde

Kısaltmalar **Açıklama**

Ort	: Ortalama
ÖKA	: Önemli Kuş Alanı
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
Ss	: Standart sapma
TL	: Türk Lirası
TRAKUS	: Türkiye'nin Anonim Kuşları
WWF	: World Wide Found
1AÜ	: 1 Asgari Ücret

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KUŞ GÖZLEMCİLERİ ve FOTOĞRAFÇILARININ PROFİLİ

Aydın ASLAN

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Orman Mühendisliği Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Zeynel ARSLANGÜNDOĞDU

Bu çalışmada, kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların; sosyo-demografik ve ekonomik özellikleri, gerçekleştirdikleri etkinliğe ilişkin olarak kendilerini nasıl tanımladıkları, gözlemledikleri ve fotoğrafladıkları kuş türü sayısının dağılımı, seyahat düzenleri, çatışma yaşadıkları gruplar vb. boyutları itibariyle profili çıkarılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler, kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların aktif olarak yer aldığı sosyal medya ve TRAKUŞ vb. platformlardaki üyeler ile yapılan anket uygulamasına dayanmaktadır. Bu kapsamda 281 kişiyle online anket uygulaması yapılmıştır. Anket verileri Excel ve SPSS paket programları yardımıyla tanımlayıcı istatistikler kullanılarak ortaya konulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre; katılımcıların %40,6'sının kendisini “kuş gözlemcisi ve fotoğrafçısı”, %33,4'ünün “kuş gözlemcisi”, %26'sının ise “kuş fotoğrafçısı” olarak tanımladığı belirlenmiştir. Kuş gözlemciliği/fotoğrafçılığı ile ilgilenenlerin eğitim düzeylerinin yüksek olduğu ve en çok çatışma yaşadıkları kesimin avcılar olarak öne çıktığı sonucuna ulaşılmıştır. Kuş gözlemciliği ve fotoğrafçılığının hobi olarak yapıldığı ve kuş bilimine katkıda bulunulduğu görülmüştür. Kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların doğaya duyarlı, eğitilmiş ve ekonomik olarak yeterli gelir düzeyine sahip oldukları saptanmıştır. Aynı zamanda yaptıkları etkinliğin ekoturizm faaliyeti olarak değerlendirilebilecek bir aktivite olduğu düşünülmektedir.

Ekim 2019, 69 sayfa.

Anahtar kelimeler: Kuş gözlemciliği, kuş gözlemcileri, kuş fotoğrafçılığı

SUMMARY

M.Sc. THESIS

PROFILE of BIRD WATCHERS and PHOTOGRAPHERS

Aydın ASLAN

Istanbul University-Cerrahpasa

Institute of Graduate Studies

Department of Forest Engineering

Supervisor: Prof. Dr. Zeynel ARSLANGÜNDOĞDU

In this study, bird watchers and photographers' socio-demographic and economic characteristics, how they define themselves in relation to their activity, the distribution of the number of bird species they observe and photograph, their travel patterns and groups of conflicts, etc. has been profiled. The data obtained in the study are based on the survey application conducted with members on social media and TRAKUŞ etc. platforms where bird watchers and photographers are actively involved. In this context, an online survey was conducted with 281 people. The survey data were revealed using descriptive statistics with the help of Excel and SPSS package programs. According to the obtained results; 40.6% of the participants defined themselves as "bird watchers and photographers", 33.4% as "bird watchers" and 26% as "bird photographer". It has been concluded that those interested in birdwatching/photography have high educational levels and that the people with the most conflicts stand out as hunters. It has been seen that bird watching and photography is done as a hobby and contributed to bird science. Bird watchers and photographers have been found to be sensitive to nature, educated and economically adequate income levels. At the same time, it is also thought that their activity is an activity that can be considered as an ecotourism activity.

October 2019, 69 pages.

Keywords: Birdwatching, birdwatchers, bird photographers

1. GİRİŞ

Batıda kuş gözlemciliği doğaya saygılı bir biçimde olumsuz bir etki vermeden yapılabilecek yaygın rekreasyon faaliyetlerinden birisidir. Kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçılarının farklı güdülere sahip olması ve farklı beklentilerde bulunmasından ötürü kuş gözlemciliği ve fotoğrafçılığı her bir kuş meraklısı tarafından farklı şekillerde tanımlanmakta ve algılanmaktadır (Şekercioğlu, 2002).

Kuş gözlemciliği, kuş türlerini doğal yaşam alanlarında izlemeye dayanan yalnız veya grupça gerçekleştirilebilen rekreasyonel aktivitedir. Bazı kaynaklarda fiziksel aktiviteleri içermesinden dolayı gözlem sporu olarak da tanımlanmaktadır. Çoğu zaman özünde hareketsiz ve sessiz bir şekilde kuş gözlemlenmesi vardır. Bu gözlem, gözlemcilerin deneyimine göre bazı zaman çıplak gözle ve izlenen kuş türlerine göre genellikle kara teleskopları ve dürbünle, bazen ise sadece kuş seslerini dinleyerek gerçekleştirilir (Tapper, 2006). Alanda gördüğü kuşu tanımlama vasfına sahip, kuşun morfolojisine, davranışına, ekolojisine hakim olan kişilere kuş gözlemcisi denmektedir. Kuş gözleminde elindeki ekipmanları kullanarak görsel kayıt elde eden kişiye de kuş fotoğrafçısı denmektedir. Her kuş gözlemcisi bir kuş fotoğrafçısı değildir. Kuş fotoğrafçıının önceliği görsel bir poz yakalamaktır. Genel olarak elinde dürbünü, teleskobu veya fotoğraf makinesi görülen çoğu kişi doğrudan kuş gözlemcisi ve fotoğrafçısı olarak algılanabilmektedir. Ekipmanı olan ve olmayan hobi sahipleri farklı bir canlıya, örneğin kelebek, memeli gibi hayvanlara da ilgi duyabilmektedir.

Kuş Gözlemciliği ve fotoğrafçılığı sosyal dünya kuşlarını rekreatif bir faaliyet olarak izleyen ve doğal yaşam alanlarındaki kuşlara ilgi duyan herkesi kapsamaktadır (Eubanks ve diğ., 2004). Kuş gözlemciliği, kuşlara ilgisi olan herkesin ilgilenebileceği kimilerine göre hobi olarak, kimilerine göre ise bilimsel amaçlarla ön plana çıkan her türlü açık alanda yapılabilecek bir faaliyettir. Hobi faaliyeti olarak ön plana çıkmakta olsa da grupça yapılan faaliyetler, özellikle şehir dışına çıkan, konaklama, ulaşım, tesisler ve yerel halka dolaylı yoldan destek gibi etkileri olduğundan ekoturizmin alt koluna da girmektedir.

Dünyada kuş gözlemciliği ve fotoğrafçılığı faaliyetine rağbet yakın tarihte önemli derecede artış göstermiştir. Tayvan'ın batısında bulunan Changhua şehrini ziyaret eden 30 bin civarı kuş gözlemcisi ve fotoğrafçısı Şahin Gözlem Günü'ne katılım sağlayarak büyük bir grup faaliyeti

gerçekleştirmiştir. Güney Amerika'da bulunan Patagonya bölgesinde 16 Önemli Kuş Alanı'ndaki (ÖKA) su kuşları için her sene 100.000 civarı kuş meraklısı bölgeye akın etmektedir. Güney Afrika'daki Capetown şehrinin yakınlarında bulunan penguen kolonileri, ortalama 200.000'den fazla kişi tarafından her sene ziyaret edilerek dikkat çeken bölgelerden biridir. Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) doğa hobi faaliyetleri konusu ile ilgili ulusal çapta yapılan anket sonuçlarına göre, Amerika'nın üçte birini temsil eden 16 yaşından büyük 70 milyona yakın insanın son bir yıl içinde kuşları tanımladığı, gözlemlediği veya fotoğraflayarak da kuş gözlem faaliyetinde buldukları ifade edilmiştir (Şekercioğlu, 2002).

Dünya'da coğrafi konum olarak kuş göç yolları açısından önemli ve avantajlı bir yerde bulunan ülkemiz, konumundan dolayı kuş türleri bakımından oldukça zengindir. Avrupa'da kuluçkaya yatan milyonlarca kuşun büyük bir kısmı güneydeki kışlama alanlarına ulaşmak için ülkemizden geçmekte, bir kısmı da burada konaklamaktadır (Bilgin ve Akçakaya, 1987).

Türkiye sahip olduğu ekosistem ve coğrafi yapısından dolayı 487 kuş türüyle Avrupa'nın en şanslı ve gözde ülkelerden biridir (Özkazanç ve Özay, 2019). Kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların aktif olmasından kaynaklı ülkemizdeki kuş türü sayısı sürekli güncellenmektedir (Barış, 2006). Bu türlerin 96'sı düzenli gözlemlenen türlerden olmayıp Türkiye topraklarına bir şekilde gelen bireylere aittir. Bu kuşlar "rastlantısal konuk" olarak adlandırılmaktadırlar (Eken ve diğ., 2006). Ülkemizde kuş türlerinin çok olmasının önemli nedenlerinden biri Batı Palearktik Bölgede yer alan dört önemli kuş göç yolundan ikisinin Anadolu'nun üzerinden geçmesidir. Göç yollarının varlığı ülkemizde kuş türlerinin çeşitliğini, sayısını ve kuş gözleminin önemini artırmaktadır (Dizdaroğlu, 2015).

Kuş gözlemciliği ve fotoğrafçılığı; kuşların doğal yaşam alanlarında çıplak göz, dürbün, teleskop veya zoomlu fotoğraf makineleri gibi ekipmanlar aracılığıyla ya da seslerinin dinlenmesi yoluyla gözlemlenmesi olarak tanımlanabilir (Sop, 2015).

Özellikle kuş fotoğrafçısı ve kuş gözlemcisi kavramları farklı algılanmakta olsa da genel kanı kuş fotoğrafçısının ekstra ekipmanlarla gözlemlediğini görselleştirmesidir. Bu çalışma, Türkiye'de eskiye oranla daha hızlı gelişmekte olan kuş gözlemciliği ve fotoğrafçılığı faaliyetinde bulunan, kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların profilini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır.

Bu alışma beş ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm giriş bölümü olup bu bölümde çalışmanın amacına değinilerek konunun öneminden bahsedilmiştir. İkinci bölümde genel kısımlar başlığı altında kuş gözlemciliği ve fotoğrafçılığının tanımı, gelişimi, sosyal ve ekolojik etkileri, olumlu ve olumsuz yönlerine değinilmiştir. nc bölümde çalışmada kullanılan malzeme ve yönteme yer verilmiştir. Dördüncü bölümde çalışmada elde edilen bulgular açıklanmıştır. Son bölüm olan beşinci bölümde ise tartışma ve sonuç başlığıyla çalışmanın bulguları konuyla ilgili diğer bilimsel çalışmalarının sonuçlarıyla karşılaştırılmış ve araştırmayla ilgili öneriler sunulmuştur.

2. GENEL KISIMLAR

Bu bölümde, kuş gözlemciliğinin ve fotoğrafçılığının tanımı, gelişimi, sosyal ve ekolojik etkileri ile olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin başlıklara yer verilmiştir.

2.1. KUŞ GÖZLEMCİLİĞİ VE FOTOĞRAFÇILIĞI

Kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıları “genelleşmiş” ve “özelleşmiş” olanlar diye ikiye ayrılabilirler. Özelleşmiş olanlar “listeci” veya “kertikçi” (İngilizce’de ‘twitchers’) olarak isimlendirilirler (Şekil 2.1). Genelleşmiş olanları da kültür turizmiyle, ekoturizmin diğer alanlarıyla ve hatta kitle turizmiyle bile alakadardır. Listeciler ise listelerine yeni türler eklemek gibi hırs ve tutkuya sahip olup çoğunlukla tek amaçları da budur. Genelleşmiş kuşcular, kuş gözlemcilerinin çoğunluğunu oluşturmaktadır. Örneğin ekoturizmin gittikçe büyüyen bir sektör haline geldiği Avustralya’da kertikçiler, kuş gözlem turizmi pazarının ancak %5-10’luk bir kısmını oluştururlar. Pazarın büyümesindeki en büyük katkı batılı ziyaretçiler tarafından yapılmaktadır. Avustralya’daki kuş gözlemcileri de dünyadaki diğer gözlemcilerde olduğu gibi avcılıktan pek hoşlanmazlar ve çevresel konulara karşı duyarlıdırlar. Fotoğraf çekmeyi de severler. Kertikçi olanları, otelde kalmaktansa kampta kalmayı daha çok tercih ederler. Orta yaşlı ve yaşlı kesim olmak üzere iyi eğitimidirler. Kuş harici evcil hayvan besler ve evde bitki barındırmayı da severler. Yaban hayatının diğer unsurlarına da duyarlıdırlar. Endemik ve nadir kuşları görmeyi daha çok arzu ederler. Kertikçiler ise rekabet içerisinde olduklarından, kuşun güzelliği ve çekiciliğinden daha çok diğer kertikçiler tarafından görülmemiş olan kuş türlerini görmeyi isterler (Sözüer ve Erkol, 2013).

Şekil 2.1: Kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların sınıflandırılması

Kuşlar genel olarak insan silüetini fark ettiğinde rahatsız olabilmekte ve gözlemi zorlaştırabilmektedir. Bu yüzden kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıları kuş gözlem kulelerini tercih ederek kuşlara rahatsızlık vermeden gözlem yapabilmektedir (Şekil 2.2).

Şekil 2.2: Kızılırmak Deltası'nda kuş gözlem kulesi içinde çekilmiş fotoğraf

2.2. KUŞ GÖZLEMCİLİĞİNİN VE FOTOĞRAFÇILIĞININ GELİŞİMİ

Kuşlar, biyolojik faaliyetleri ve insanlarla yakın ilişkilerinden dolayı diğer hayvan alemindeki türlerden daha fazla tanınmaktadırlar (Erdem, 1994). Kuş gözlemciliği ABD ve Avrupa’da 19. yüzyılın başlarına kadar dayanan ancak ülkemizde yeni yeni gelişen ve duyulan bir faaliyet alanıdır. Bu doğrultuda, ülkemizde kuş gözlemciliğine dair çok fazla çalışma ve bilimsel araştırmanın olmadığı dikkat çekmektedir. Türkiye’de yapılan kuş gözlem çalışmaları 19. yüzyılda yurtdışından gelen Alman ve İngiliz doğa bilimcileri ve gözlemcilerinin gezi notlarıyla başlamıştır. Anadolu’da ilk kuş araştırmaları 19. yüzyılın başlarına dayanmaktadır. Anadolu’nun özellikle batı bölgesindeki kuş gözlemleri yurtdışından gelen doğa bilimcileri tarafından gerçekleştirilerek belgelenmiştir. İç Anadolu’da ornitolojiyle ilgili ilk geniş çaplı araştırma gezilerini Danford başlatmıştır. Bu gezilerden ilki 1875 yılında İzmir’den Mersin’e geçerek, Toroslar üstünden Erciyes Dağı, Kayseri ve Merzifon’u geçip Samsun’da sona ermiştir. Anadolu’nun güneyinden kuzeyine kadar giden bu gezilerde toplam 185 kuş türü tespit edilmiştir. Danford bu gezilerinde “Dağ bölgesinin kuş faunasının, Avrupa’nın karakteristik türlerini yansıttığı” kanısına varmıştır (Arslangündoğdu, 2005). Özellikle son 50 senede kuş gözlem faaliyetlerinde bulunan kuş gözlemcilerinin sayısı gün geçtikçe hızlanarak dikkat çekici bir şekilde artmıştır. Kuş türlerine olan bu ilgiyle kuş gözlemciliği; özellikle batı dünyasında, doğaya zarar vermeyen en yaygın açık hava rekreasyon faaliyeti haline gelmiştir (Kerlinger ve Brett, 1995).

İlk fotoğraf makinelerinin teknik olarak kuş gibi hareketli bir canlıyı yeterince yakınlıkta, hızlı ve net bir biçimde fotoğraflayamadığı bilinmektedir (Şekil 2.3). Bu tarz teknik sıkıntılardan dolayı onlarca yıl önce kuş gözlemcilerinin, aynı zamanda kuş fotoğrafçısı olma yolundaki süreci günümüzdeki kadar kolay olmamıştır. Teknoloji son yıllarda hızlı ivme kazanarak geliştiği için artık amatör olarak ele alınan cep telefonu bile yeterince kuş fotoğrafı çekebilir duruma gelmiştir.

Şekil 2.3: Fotoğraf makinelerinin değişimi (Kaynak: Anonim, 2019a)

Kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların bilgi alışverişini ve kayıtlarını paylaşma ihtiyacını karşılamak için internet siteleri ve interaktif iletişim grupları kurulmuştur. Bu interaktif ortamlar, 2000 yılından bu yana Türkiye’deki kuş türlerinin yayılışını ve yoğunluğunu gösteren haritaların gelişmesi için gerekli altyapının oluşumunda önemli katkı sunmuştur. Bu katkı, Türkiye’nin kuşları (The Birds of Turkey) kitabına (Kirwan ve diğ., 2008) yansımış olup, söz konusu kitapta o zamana kadar ki en geniş kapsamlı bilgilere yer almıştır (Boyla ve diğ., 2019).

2.3. KUŞ GÖZLEMCİLİĞİ VE FOTOĞRAFÇILIĞININ SOSYAL VE EKOLOJİK ETKİLERİ

Türkiye’de 184 adet ÖKA vardır. Bu alanlarda 450’den fazla kuş türü tespit edilmiştir. Bundan dolayı ülkemizin kuş gözlemciliği ve fotoğrafçılığı bakımından sahip olduğu potansiyel büyük öneme sahiptir. ÖKA’ların aktif bir şekilde korunabilmesi için kuş gözlemcilerinin ve fotoğrafçıların ortak noktalarının ortaya çıkarılması ve irdelenmesi gerekmektedir. Kuşların göç yolu üzerinde bulunan ÖKA’lar, kuş türlerinin kışı geçirmelerine ve üremelerine imkân sağlayan önemli alanlardır. Kuş meraklıları için kuş türü çeşitliliğinin yoğun olarak gözlemlenebildiği ÖKA’lar ve diğer doğal alanlar, faaliyetlerini yapabilmeleri açısından kuş gözlemcisi ve fotoğrafçıları için ilgi çekici hale gelmektedir (Çakıcı ve Harman, 2006). ÖKA’ların korunarak varlığının devam etmesi, biyolojik çeşitlilik ve kuş popülasyonunun

yoğunluğu bakımından önemi, gün geçtikçe ve insan etkisi artıkça daha da önem kazanmaktadır.

Kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların genellikle yerel rehberleri tercih etmeleri sebebiyle faaliyetlerini gerçekleştirme esnasında yöre halkıyla olan etkileşimleri artmaktadır. Bölgede kuş gözlemciliğinin yapılması nedeniyle yerel halkın gelir elde etmesi durumunda, bölgeyi ziyaret eden kuş gözlemcileri ve fotoğrafçılarına yönelik iyi bir izlenim ortaya çıkmaktadır (Şekercioğlu, 2002).

Kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların ÖKA ve doğal alanlara yaptığı ziyaretler yoğunlaştıkça yerel kesimdeki halkın da kuş türlerine yönelik ilgisi artmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak kuş türlerini koruma bilinci yaygınlaşmaktadır. Bu da nesli tehlike altındaki kuş türlerinin bulunduğu alanların korumasını hızlandırmaktadır. ÖKA'lara kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların yöneliminin artmasıyla, doğal kaynakların kullanımına ilişkin eğitim programlarında da artış gözlenebilmektedir. Turizm pazarında büyük yer kaplayan kitle turizmine kıyasla, kuş gözlemciliğinin çevresel etkileri minimum olmaktadır.

Kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların farklı kuşları görme beklentisi büyüktür. Kuş gözlemine gidilen yörenin kuş çeşitliliği ile yerel halkın bu faaliyetten edineceği ekonomik fayda arasında orantısız bir ilişki bulunmaktadır. Ender kuşların yaşam alanını paylaşan yerli halk, kuş gözlemcileri ve fotoğrafçılarından, farklı amaçla gelen diğer turistlere göre daha fazla bir gelir sağlarlar. Birçok ender kuş türü, insanın varlığına hassas olmasından dolayı risk altında olup kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların bu nadir türlerin rahatsız edilmemesi noktasında dikkatli davranması gerekmektedir (Buckton, 2000; Şekercioğlu, 2002).

Kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların yüksek beklentileri, daha iyi bir ekolojik bilinç ve aynı zamanda resmi koruma statüsünde olmayan alanların da korunması isteğiyle sonuçlanır. Kuşlar için herhangi bir sınırlanma bilinci olmadığından, milli park sınırları dışındaki korunmayan alanlarda da birçok tür gözlemlenebilir. Küçük ölçekli orman alanlarındaki kalıntılarda yaşayan nadir kuşları gözlemlemek çok zor olmayabilir. Yok olma tehlikesi altındaki göz önünde olmayan bu alanlarda yerel halka sağlanacak ekonomik canlılık, kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların varlığıyla birlikte bu bölgelerin korunmasına ön ayak olur. Kosta Rika'da bulunan Montever ve Rara Avis bölgeleri özel doğa koruma alanları kapsamına alınmış ve benzer alanların sayısı da giderek artış göstermiştir (Dworetzky, 1992; Aylward, 1996).

Farkındalığın artmasıyla ülkemizde de doğa koruma bilincinin arttığı gözlemlenmektedir. Yüksek gelir düzeyindeki birçok kuş gözlemcisi ve fotoğrafçısı farklı kuşları görme isteğinin sonucu olarak ziyarete gittiği bölgelerde yüksek ekonomik katkı sunmaktadır (Kerlinger ve Brett, 1995; Şekercioğlu, 2002).

Çevre koruma organizasyonları arasında popüler olan National Audubon Society'nin 600.000 üyesinin üçte ikisinin kuş gözlemcisi/fotoğrafçısı olduğu belirtilmiştir (Dickinson ve Edmonson, 1996). Ortalama bir ekoturisti ele aldığımızda, kuş gözlemcisi ile karşılaştırılırsa, kuş merakı olanlar daha gönülden bağlı, daha bağımsız ve daha ne yapması gerektiğini bilen kişiler olarak görülmektedir (Page ve Dowling, 2002).

2.4. KUŞ GÖZLEMÇİLİĞİ VE FOTOĞRAFÇILIĞININ OLUMLU VE OLUMSUZ ETKİLERİ

Dünyadaki çoğu insan, dünya üzerindeki doğal alanlar arasında var olan farkları görememektedir. Ancak bu doğal alanlar insan etkisinden dolayı birbirleriyle daima rekabet halindedir (Isaacs, 2000). Örneğin dünyanın farklı yerlerinde iki farklı tropikal orman olduğu düşünülürse, bu iki doğal alandaki türler her ne kadar birbirinden çok farklı ve çeşitli olabilmesine rağmen, doğa bilinci yeterli düzeyde olmayan çoğu turistler için ikisi de aynı gözükmektedir.

Kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların bir kısmının akıllarında belirledikleri türleri gözlemlemek ya da fotoğraflamak için aşırı istekli olmalarından dolayı olumsuz sonuçlara sebep olma ihtimali bulunmaktadır. Beklentilerini yüksek tutmaları sebebiyle hem kuş türlerine hem de doğal alanlara faydalı olamazlar (Klein, 1993; Tershy ve diğ., 1997).

Kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıları doğal alanlardaki yöre halkına çeşitli faydalar sağlamakla birlikte gittikleri yörelerde sorunlara da yol açabilmektedir. Kuş gözlemciliği/fotoğrafçılığının temel sorunları aşağıdaki gibi sıralanabilir (Şekercioğlu, 2002):

- Kuş gözlemciliğinden ve fotoğrafçılığından sağlanan getirilerin yerel halk arasında gelir eşitsizliğine yol açması,
- Nesli tehlike altındaki kuş türlerinin rahatsız edilmesi,

- Ziyaretçilerinin sebebiyet verdiği çevre kirliliği sebebiyle ekolojik döngünün olumsuz etkilenmesi,
- Bölgedeki yerli halkın ziyarete gelen kuş gözlemcilerine/fotoğrafçılara karşı olumsuz tutumları,
- Nesli tehlike altında olan kuş türlerinin yaban hayatı tacirlerinin dikkatlerini çekmesi,
- Ender rastlanan kuş türlerinin huzursuz edilmesi,
- Kuşların üreme ve kuluçka zamanlarında rahatsız edilmesidir.

Kuş gözlemcilerinin ve fotoğrafçıların kuş türlerine olan özel ilgisi sonucunda doğaya olan bağlılıkları hem artmakta hem de sempatiye dönüşmektedir. İnsanlar doğanın her zaman bir parçası olduğunu hissetmekte doğaya karşı olan sorumluluklarının da farkına varmaktadır (Kandır, 2015). Bu faaliyetlerin olumlu etkileri olduğu kadar olumsuz etkileri de bulunmaktadır. Şekercioğlu (2002) kuş gözlemciliğinin kuşlar ve insanlar için önemi hakkında yaptığı geniş çaplı çalışmada birçok yönden konuya yaklaşmış ve kuş gözlem faaliyetlerinin etkisini Tablo 2.1'deki gibi özetlemiştir:

Tablo 2.1: Kuş gözlemciliğinin etkileri (Şekercioğlu, 2002)

Kuş Gözlemciliğinin Olumlu Etkileri	Kuş Gözlemciliğinin Olumsuz Etkileri
<ul style="list-style-type: none"> • Kuş çeşitliliğiyle yerel kazanç arasında bağlantı olması • Yaban hayatını korumak ekonomik bir teşvik olması • Kitle turizmiyle karşılaştırıldığında daha az etki, daha çok kazanç • Özgün kuş türlerinin yerel kontrolü arttırması • Popüler turizm bölgelerinin dışına ziyaretler • Arzu edilen türler sayesinde korunmayan alanların korunması • Yerel doğal tarih bilgisinin değerlendirilmesi • Yerel rehberlerin eğitimi ve istihdamı • Kuşları korumak için gelir • Ornitoloji bilimine yapılan katkı 	<ul style="list-style-type: none"> • Çok yaklaşarak ve aşırı kus sesi çalarak kuşların rahatsız edilmesi • Bazı durumlarda yuvaların aşırı rahatsız edilmesi • Nadir ya da tehlike altındaki türlerin rahatsız edilmesi • Ziyaret nedenli kirlenme ve habitatın (yasam ortamı) zarar görmesi • Gelirin çoğunun yerel halka kalmaması • Bölge insanının rahatsız olabilmesi • Turizmle bağlantılı olarak kültürel bozulma

3. MALZEME VE YÖNTEM

3.1. MALZEME

Kuş gözlemcileri hakkında literatür taraması yapılarak öncelikle temel bilgilere ulaşılmıştır. Bu tarama sonucunda kuş gözlemciliği ve fotoğrafçılığıyla ilgili anket soruları hazırlanmıştır. En ideal olabilecek soruların seçilmesi amacıyla Türkiye'nin birçok noktasındaki kuş gözlemcisi ve fotoğrafçısına ulaşılarak deneme anketleri yapılmıştır.

Türkiye'de kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların aktif olarak bilgi paylaşımında bulunduğu platformlar çok kısıtlı sayıdadır. Genel olarak bu platformların hepsi dijital ortamda faaliyet göstermektedir. Bu yüzden anket uygulaması online olarak gerçekleştirilmiştir. Anketlerin gerçekleştirilmesin kuş gözlemcisi ve fotoğrafçıları TRAKUŞ (Türkiye'nin Anonim Kuşları) ve sosyal medya üzerinden ulaşılmıştır.

En hızlı ve doğru sonucu ulaşmak için "Google Drive" aracılığıyla online anket oluşturulmuştur (Ek-1). Bu uygulama anketin ulaşılabilirlik, maliyet ve zaman açısından avantaj sağlamaktadır. Sonuçların Excel dökümü olarak alınması ve işlenmesini kolaylaştırması başka bir tercih nedeni olmuştur.

3.2. YÖNTEM

3.2.1. Örnek Büyüklüğünün Hesaplanması

Araştırma kapsamında Türkiye'deki kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıları ana kütle olarak belirlenmiştir. Türkiye'de en aktif kullanılan kuş forum sitesini 2016 yılında ziyaret ettiğimizde (TRAKUS) 3000 civarı tekil üyenin olduğu tespit edilmiştir (Anonim, 2019b). Siteyi gözlemlediğimizde yüzlerce üyenin ilk hevesle üyelik açıp aktif olmadığı saptanmıştır. Aktif kullanan online kişi sayısının 1000'in altında olduğu gözlemlenmiş, diğer siteler, gruplar ve topluluklar da göz önünde bulundurularak kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların ana kütle sayısının 1000 kişi olduğu varsayılmıştır.

Anketin uygulanacağı örnek büyüklüğünü belirlerken, Formül 3.1 (Özer, 2004) kullanılmıştır:

$$n = \frac{N.p.q .Z^2}{(N-1).d^2+p.q. Z^2}$$

Formül 3.1’de yer alan simgelerin anlamları şu şekildedir:

n: Örnek büyüklüğü

N: Ana kütle büyüklüğü (1000)

p: Deneklerin ana kütlede olma olasılığı (0.5)

q: Deneklerin ana kütlede olmama olasılığı (0.5)

Z: %95 güven katsayısı (1.96)

d: Hata payı (0.05)

Formül 3.1’de sayılar yerine konulduğunda çalışmanın örnek büyüklüğü;

$$n = \frac{1000.0,5.0,5.1,96^2}{(1000-1).0,05^2+0,5.0,5.1,96^2} = 277,74 \sim 278 \text{ kişi olarak bulunmuştur.}$$

3.2.2. Veri Analizi

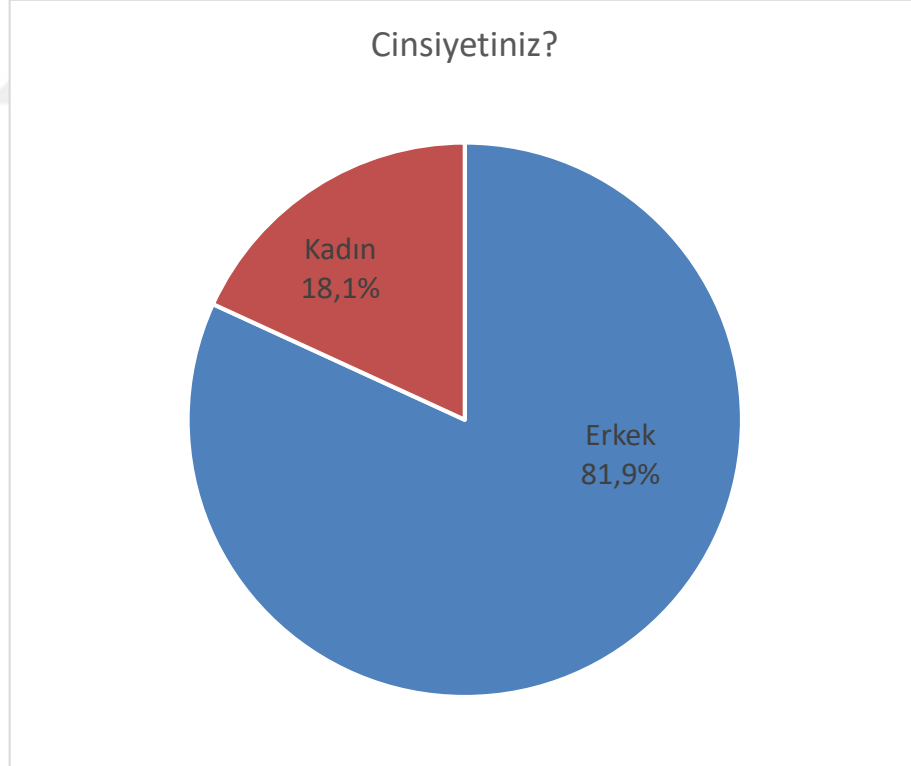
Çalışmada yöntem olarak tanımlayıcı istatistikler hesaplanmıştır. Anket sonucu ile elde ettiğimiz veriler SPSS paket program yardımıyla analiz edilmiştir. Kuş gözlemcilerinin sosyo-demografik özelliklerini ortaya koymak için frekans analizi yapılmış olup değerler kişi sayısı (n) ve yüzde (%) olarak verilmiştir. Tablo dışında görselleştirme için, venn şeması, pasta dilimi, diyagram, histogram ve sütun gibi grafik araçları kullanılmıştır. Katılımcıların kuş gözlemciliği/fotoğrafçılığına yönelik genel görüşlerini belirlemek amacıyla 5’li Likert ölçeğine uygun 8 soru hazırlanmıştır. Sorular 1 ila 5 arasında puan verilerek cevaplanmış ve ortalama puanlar elde edilmiştir. Katılımcıların kuş gözlemciliği/fotoğrafçılığı, yasadışı avcılık, Türkiye’de kuşların yaşadığı en önemli sorunlar, kuş gözlemlenen/fotoğraflanan alanlar ve kuş gözlemcilerinin arazide en çok çatışma yaşadıkları gruplara ilişkin görüşlerinin analizinde tanımlayıcı istatistikler olarak standart sapma (\pm) ve ortalama değerleri verilmiştir.

4. BULGULAR

Bulgular kısmı kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların olgusal yapısı, kendini tanımlaması, gözlemledikleri kuş türleri, seyahatleri, gruplar ve topluluklara katılımları, maddi durumları ve harcamaları, yaptıkları faaliyetlere ilişkin görüşleri, yasadışı avcılık ve çevre sorunları hakkındaki düşünceleri, kuşların yaşam alanları ve arazide karşılaştıkları çatışmalar alt başlıklarından oluşmaktadır.

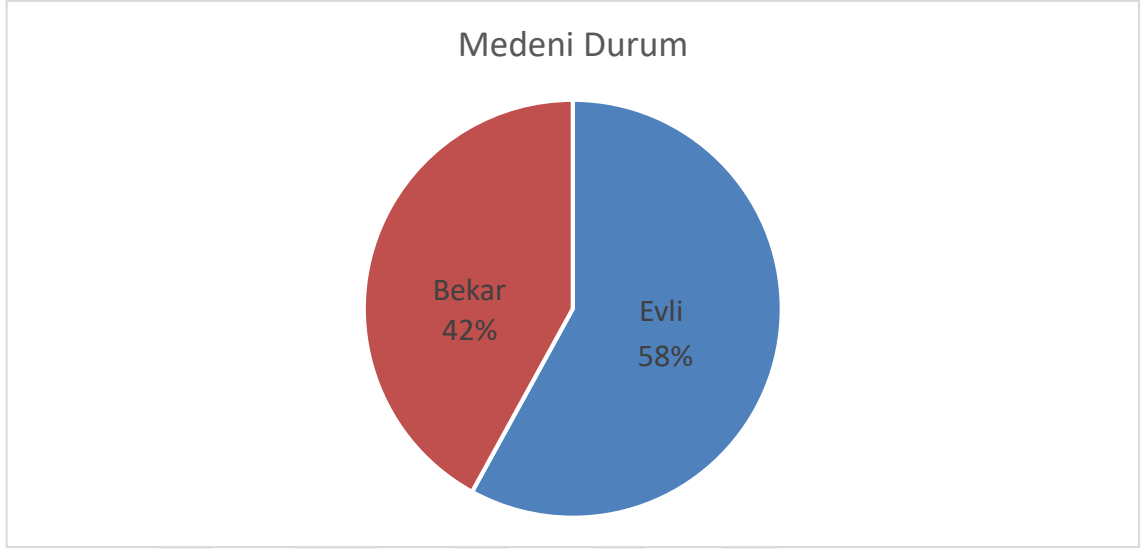
4.1. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Çalışmaya katılan 281 kuş gözlemcisinin/fotoğrafçısının cinsiyet, yaş, eğitim, meslek ve gelirlerine ilişkin bilgiler anket yoluyla elde edilmiştir. Buna göre çalışma kapsamında anket yapılan katılımcılardan 230'u (%81,9) erkek, 51'i (%18,1) ise kadındır (Şekil 4.1). Bu bulgu, ankete katılanlar arasında erkeklerin oranının oldukça yüksek olduğunu göstermektedir.

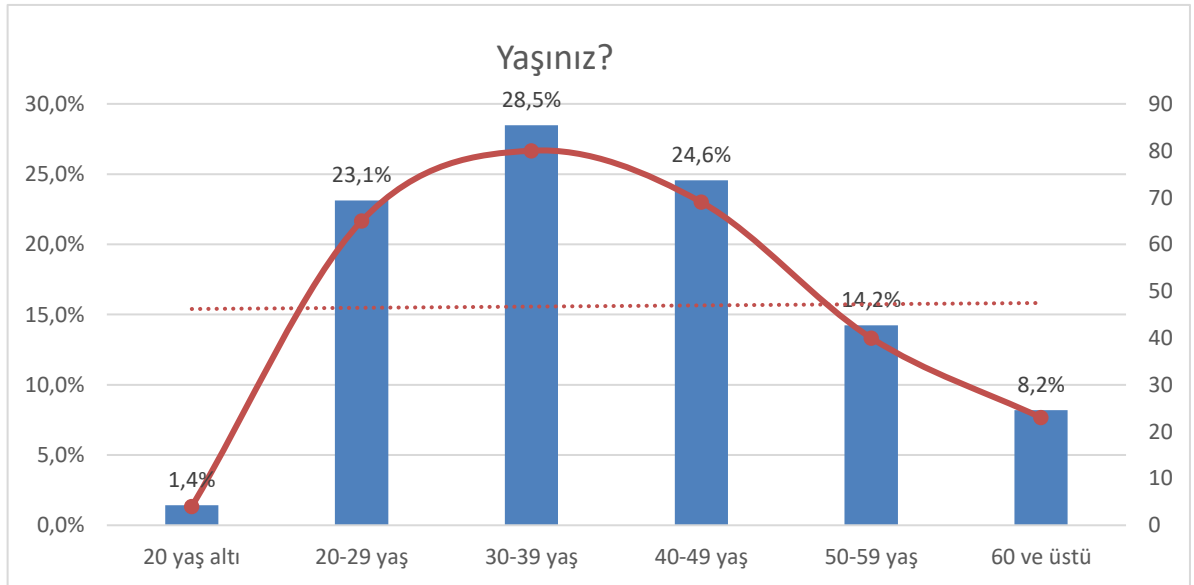
Şekil 4.1: Katılımcıların cinsiyet durumuna göre dağılımları

Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların medeni durumlarına bakıldığında 163'ü (%58) evli, 118'i (%42) bekar (Şekil 4.2).

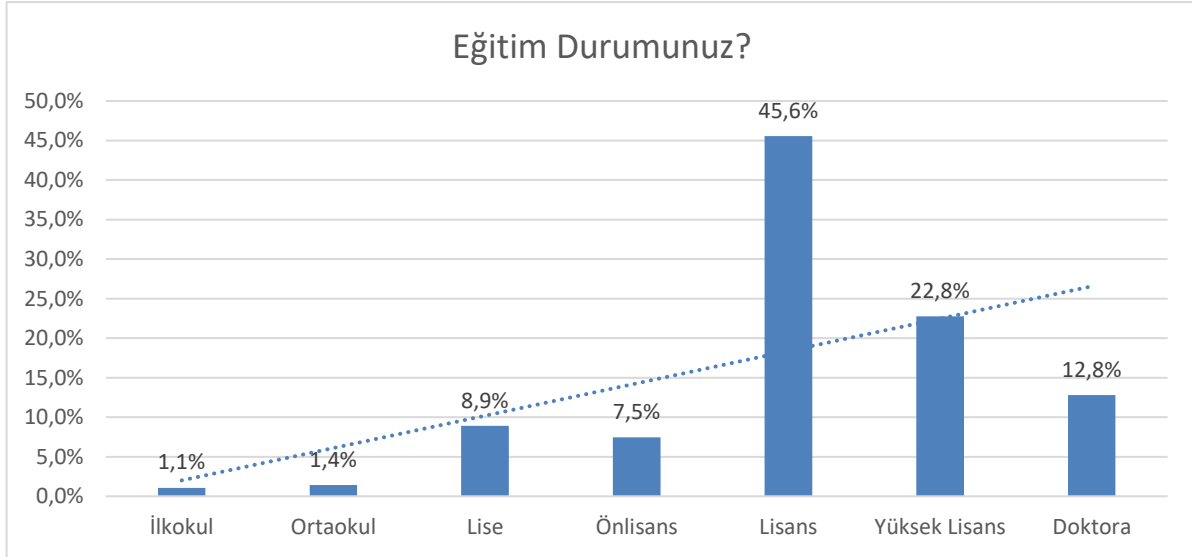
Şekil 4.2: Katılımcıların medeni durumuna göre dağılımları

Katılımcıların 80'ni baskın yaş grubu 30-39 yaş aralığında olup, 281 katılımcıdan %28,5'ine denk gelmektedir (Şekil 4.3). Çalışmaya katılan 281 kuş gözlemcisinden/fotoğrafçısından 69'u (%24,6) 40-49 yaş, 65'i (%23,1) 20-29 yaş, 40'ı (%14,2) 50-59 yaş, 23'ü (%8,2) 60 yaş ve üstü iken 4'ü de (%1,4) 20 yaş altındadır (Şekil 4.3).

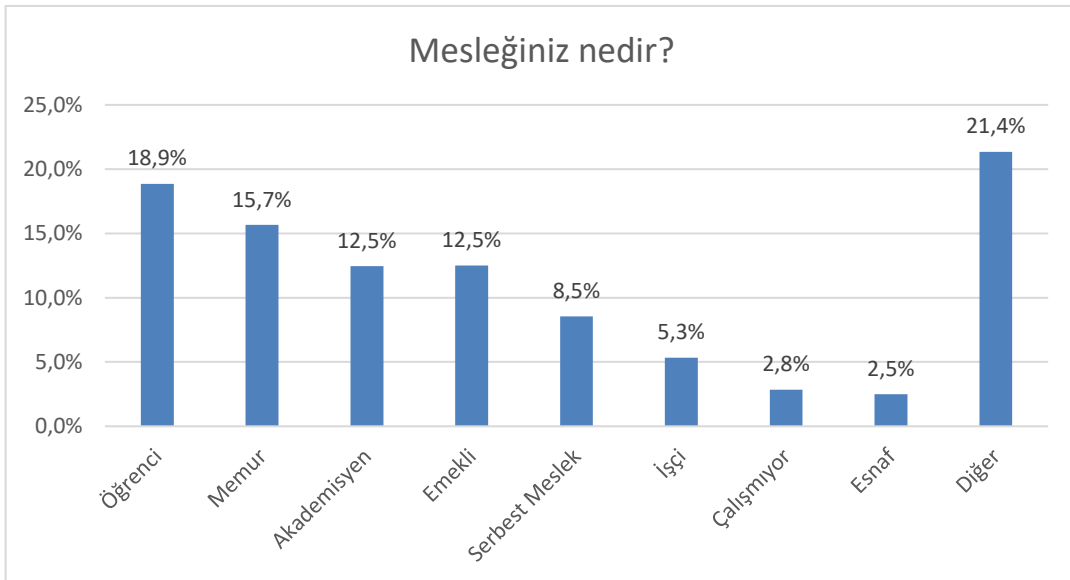
Şekil 4.3: Katılımcıların yaş durumuna göre dağılımları

Katılımcıların 128'i (%45,6) lisans, 64'ü (%22,8) yüksek lisans, 36'sı (%12,8) doktora, 21'i (%7,5) önlisans, 25'i (%8,9) lise, 4'ü (%1,4) ortaokul, 3'ü de (%1,1) ilkokul mezunudur (Şekil 4.4).

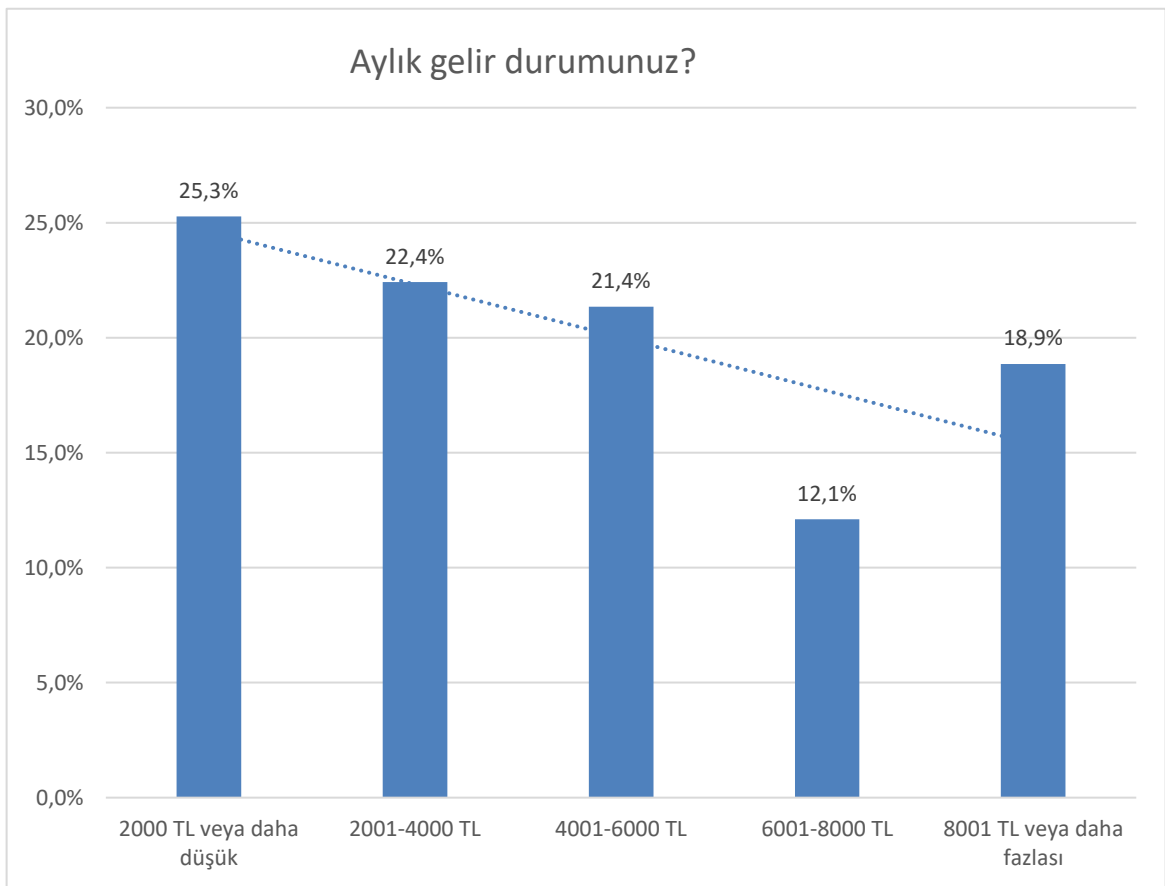
Şekil 4.4: Katılımcıların eğitim durumuna göre dağılımları

Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların 53'ü (%18,9) öğrenci, 44'ü (%15,7) memur, 35'i (%12,5) akademisyen, 35'i (%12,5) emekli, 24'ü (%8,5) serbest meslek, 15'i (%5,3) işçi, 8'i (%2,8) çalışmayan, 7'si (%2,5) esnaf ve kalan 60'ı (%21,4) diğer meslek grupları kategorisindedir (Şekil 4.5).

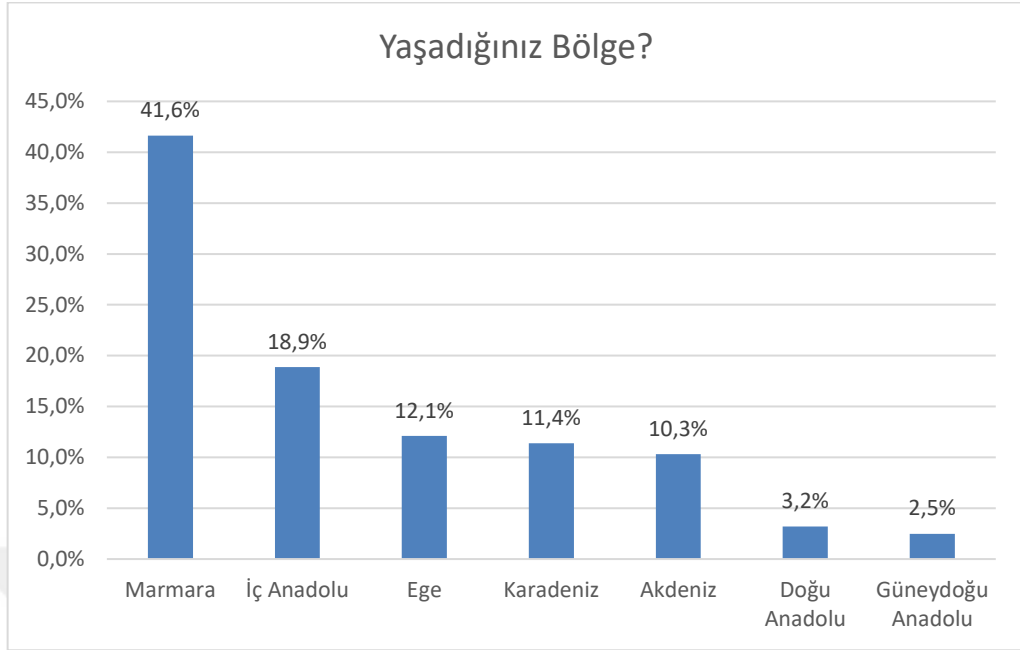
Şekil 4.5: Katılımcıların meslek gruplarına göre dağılımı

Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların aylık gelir durumlarını ileri ki yıllarda karşılaştırabilmek için aylık gelir aralıklarının yanına parantez içinde asgari ücret (1AÜ) karşılığı (örn. 2AÜ, 3AÜ vb.) verilmektedir. Katılımcıların 71'inin aylık gelirinin (%25,3) 2000 TL veya daha düşük (1,25AÜ ve altı) düzeyde olduğu, 63'ünün (%22,4) 2001-4000 TL (1,25AÜ-2,50AÜ) arası, 60'ının (%21,4) 4001-6000 TL (2,50AÜ-3,74AÜ) arası, 34'ünün (%12,1) 6001-8000 TL (3,74AÜ-4,99AÜ) arası, 53'ünün (%18,9) ise 8001 TL ve üzerinde (5AÜ ve üstü) olduğu belirlenmiştir (Şekil 4.6).

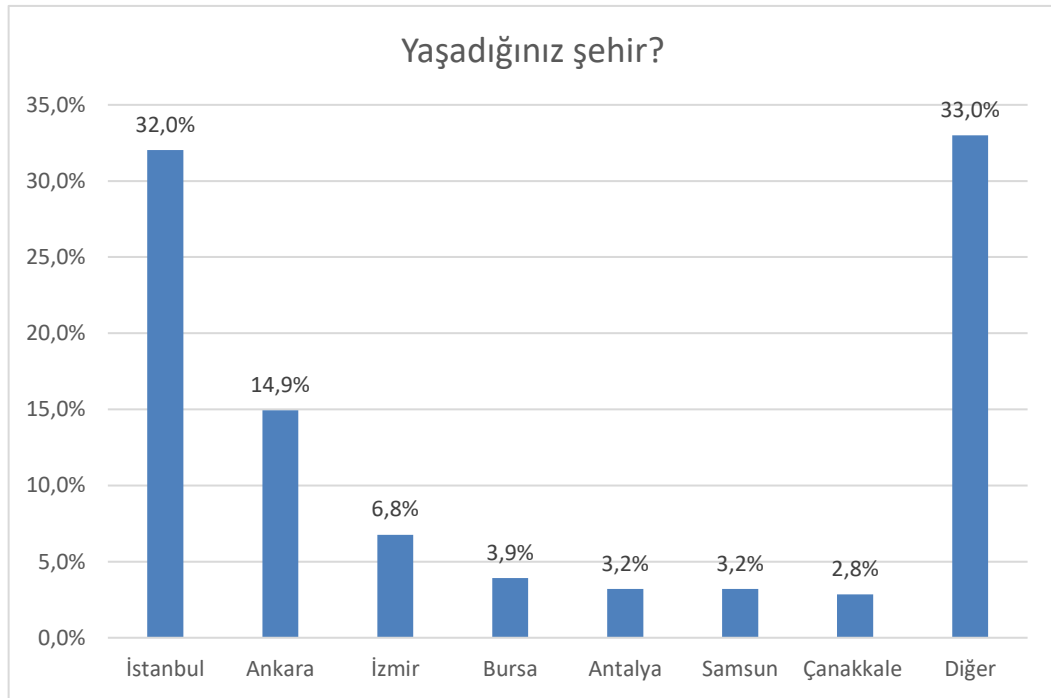
Şekil 4.6: Katılımcıların aylık gelir durumuna göre dağılımı

Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların büyük bölümü 117 kişi (%41,6) Marmara Bölgesi'nde yaşamakta iken 53'ü (%18,9) İç Anadolu, 34'ü (%12,1) Ege, 32'si (%11,4) Karadeniz, 29'u (%10,3) Akdeniz, 9'u (%3,2) Doğu Anadolu, 7'si de (%2,5) Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ikamet etmektedir (Şekil 4.7).

Şekil 4.7: Katılımcıların yaşadıkları bölgeye göre dağılımı

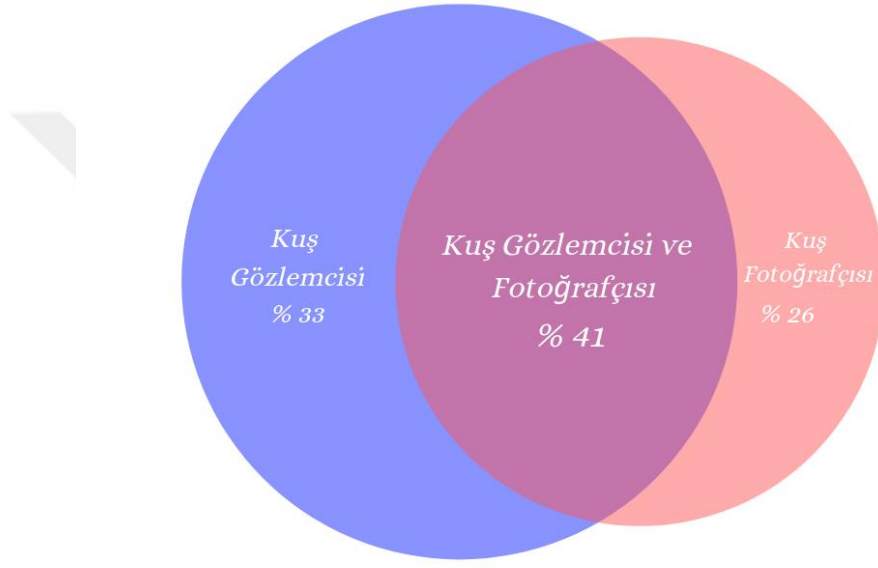
Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların 90'ı (%32) İstanbul'da yaşamakta iken 42'si (%14,9) Ankara, 19'u (%6,8) İzmir, 11'i (%3,9) Bursa, 9'u (%3,2) Antalya, 9'u (%3,2) Samsun, 8'i (%2,8) ise Çanakkale'de yaşamaktadır (Şekil 4.8).

Şekil 4.8: Katılımcıların yaşadığı şehre göre dağılımları

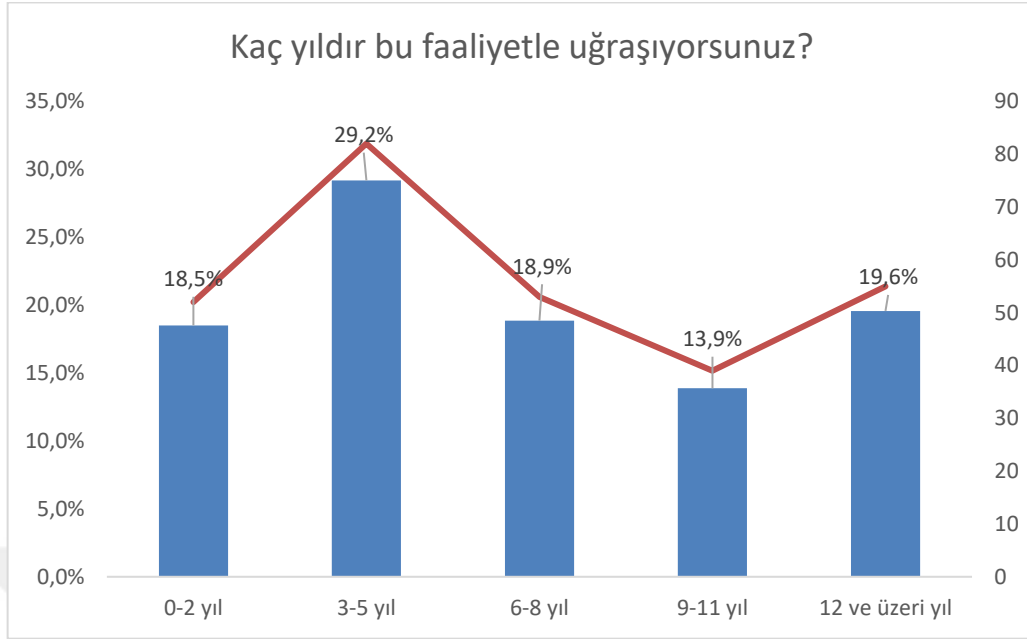
4.2. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ KENDİNİ TANIMLAMASINA İLİŞKİN BULGULAR

Çalışmaya katılanlardan 114'ü (%40,6) kendisini “kuş gözlemcisi ve fotoğrafçısı” olarak tanımlamakta iken 94'ü (%33,4) “kuş gözlemcisi”, 73'ü de (%26) “kuş fotoğrafçısı” olarak tanımlamaktadır (Şekil 4.9).

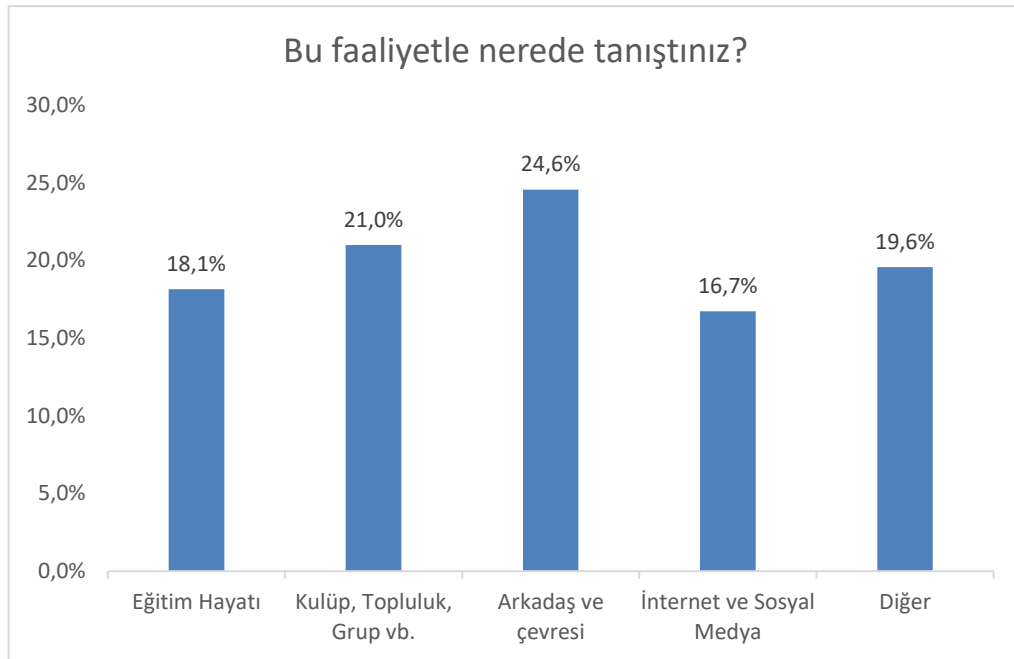
Şekil 4.9: Katılımcıların kendilerini tanımlama şekline göre dağılımı

Çalışmaya katılanlardan 52'si (%18,5) 0-2 yıldır, 82'si (%29,2) 3-5 yıldır, 53'ü (%18,9) 6-8 yıldır, 39'u (%13,9) 9-11 yıldır, 55'i (%19,6) 12 yıl ve daha uzun süredir kuş gözlemciliği/fotoğrafçılığı yaptığını belirtmiştir (Şekil 4.10).

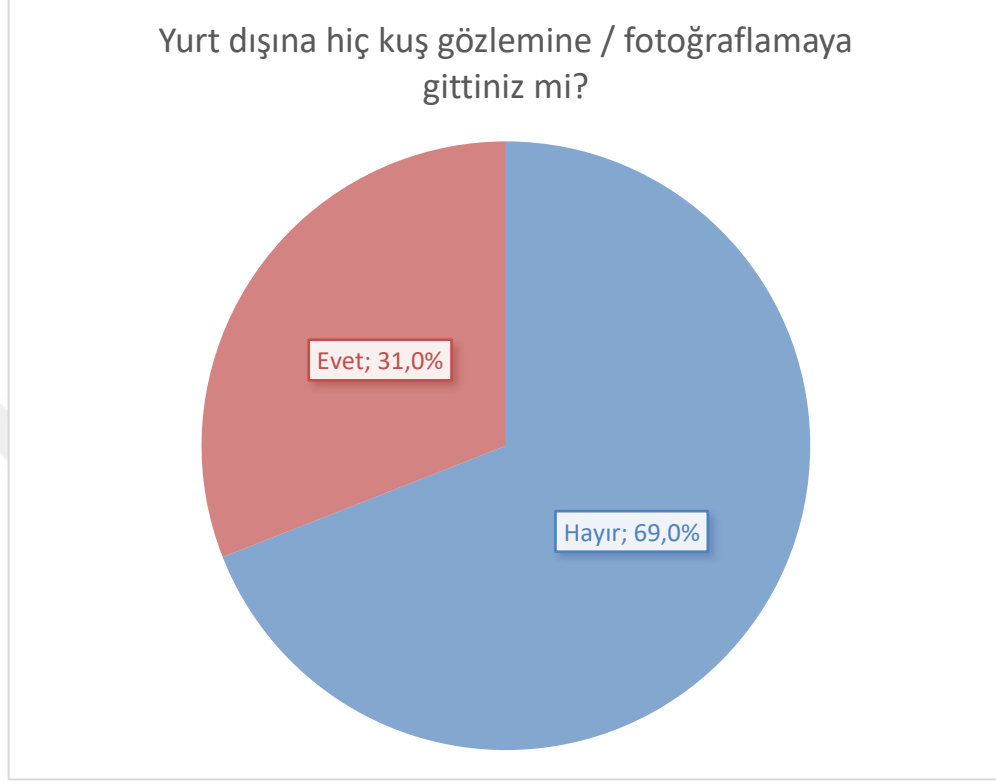
Şekil 4.10: Katılımcıların kuş gözlemciliği/fotoğrafçılığı yapma süresine göre dağılımı

Çalışmaya katılan kuş gözlemcisinin/fotoğrafçısının 69'u (%24,6) bu faaliyet ile "arkadaş ve çevresi", 59'u (%21) "kulüp, topluluk, grup vb." vasıtasıyla tanıştığını, 51'i (%18,1) eğitim hayatında tanıştığını, 47'si (%16,7) ise "internet ve sosyal medya" sayesinde tanıştığını belirtmiştir (Şekil 4.11).

Şekil 4.11: Katılımcıların faaliyetle tanışma durumuna göre dağılımı

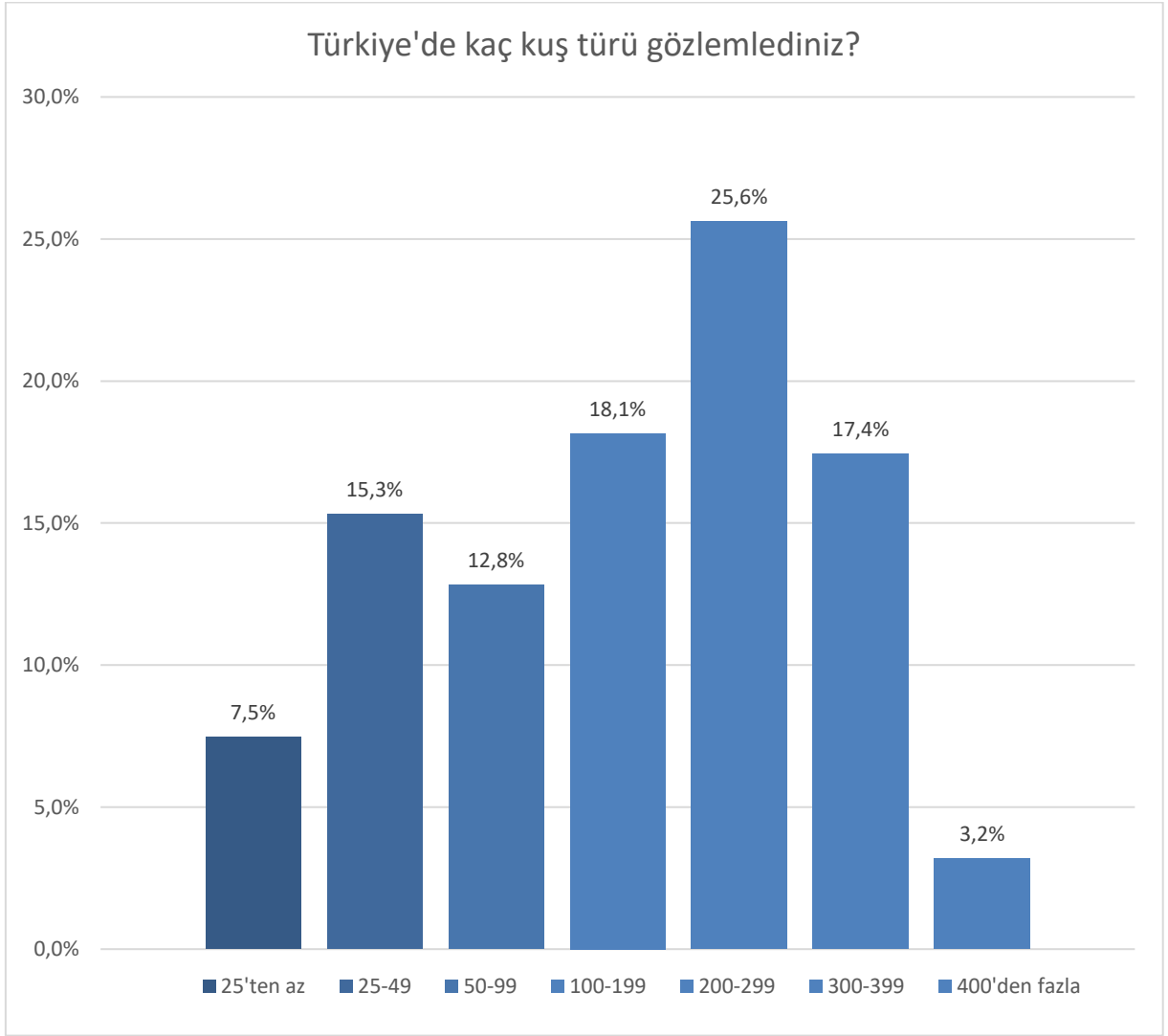
Çalışmaya katılanlardan 87'si (%31) kuş gözlemciliği/fotoğrafçılığı için yurtdışında bulunduğunu belirtmiş, 194'ü (%69) ise bu faaliyet için yurtdışında bulunmamıştır (Şekil 4.12).

Şekil 4.12: Katılımcıların yurtdışında faaliyette bulunma durumlarına göre dağılımı

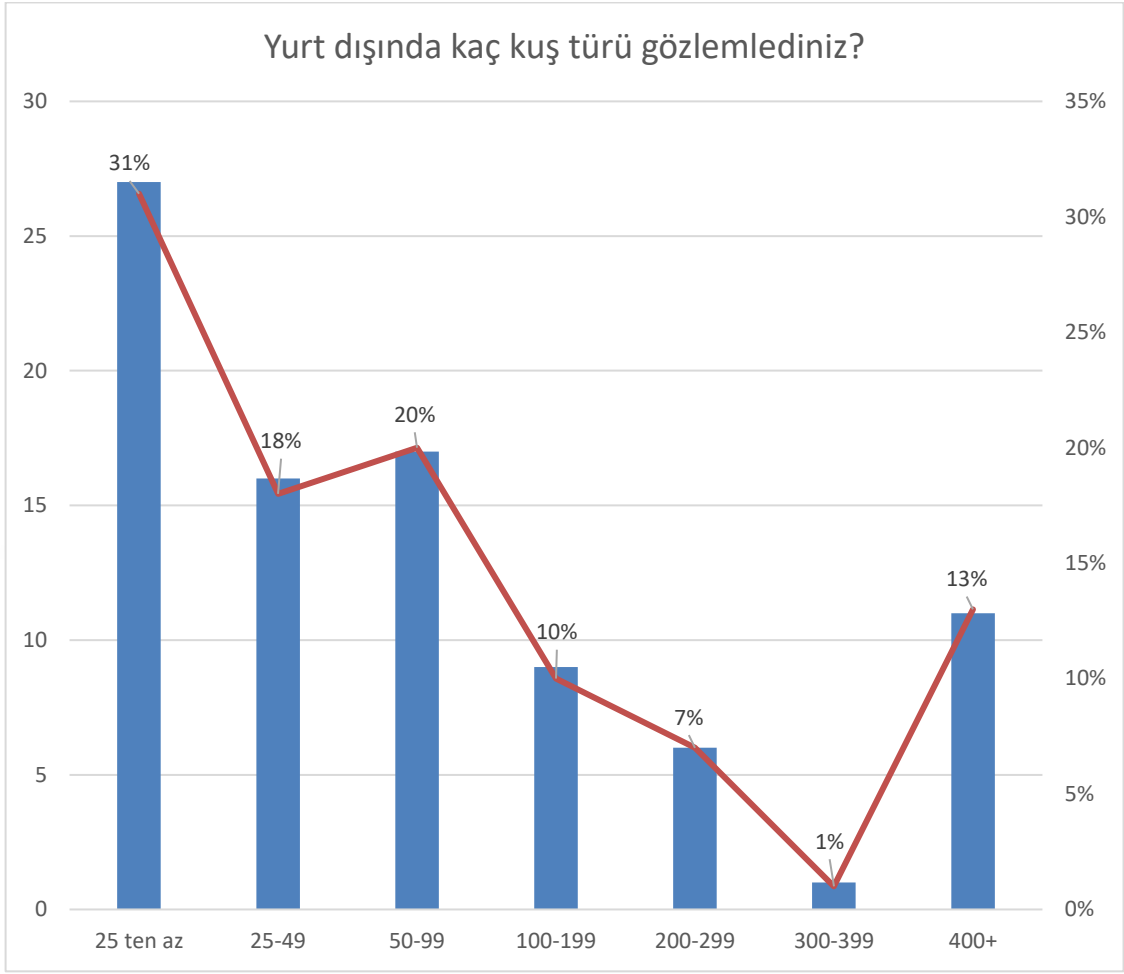
4.3. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ GÖZLEMLEDİKLERİ KUŞ TÜRÜ DAĞILIMI

Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların 21'i (%7,5) Türkiye'de 25'ten az tür aralığında, 43'ü (%15,3) 25-49 tür aralığında, 36'sı (%12,8) 50-99 tür aralığında, 51'i (%18,1) 100-199 tür aralığında, 72'si (%26,6) 200-299 tür aralığında, 49'u (%17,4) 300-399 tür aralığında, 9'u da (%3,2) 400 ve üzerinde kuş türü gözlemlediğini ifade etmiştir (Şekil 4.13).

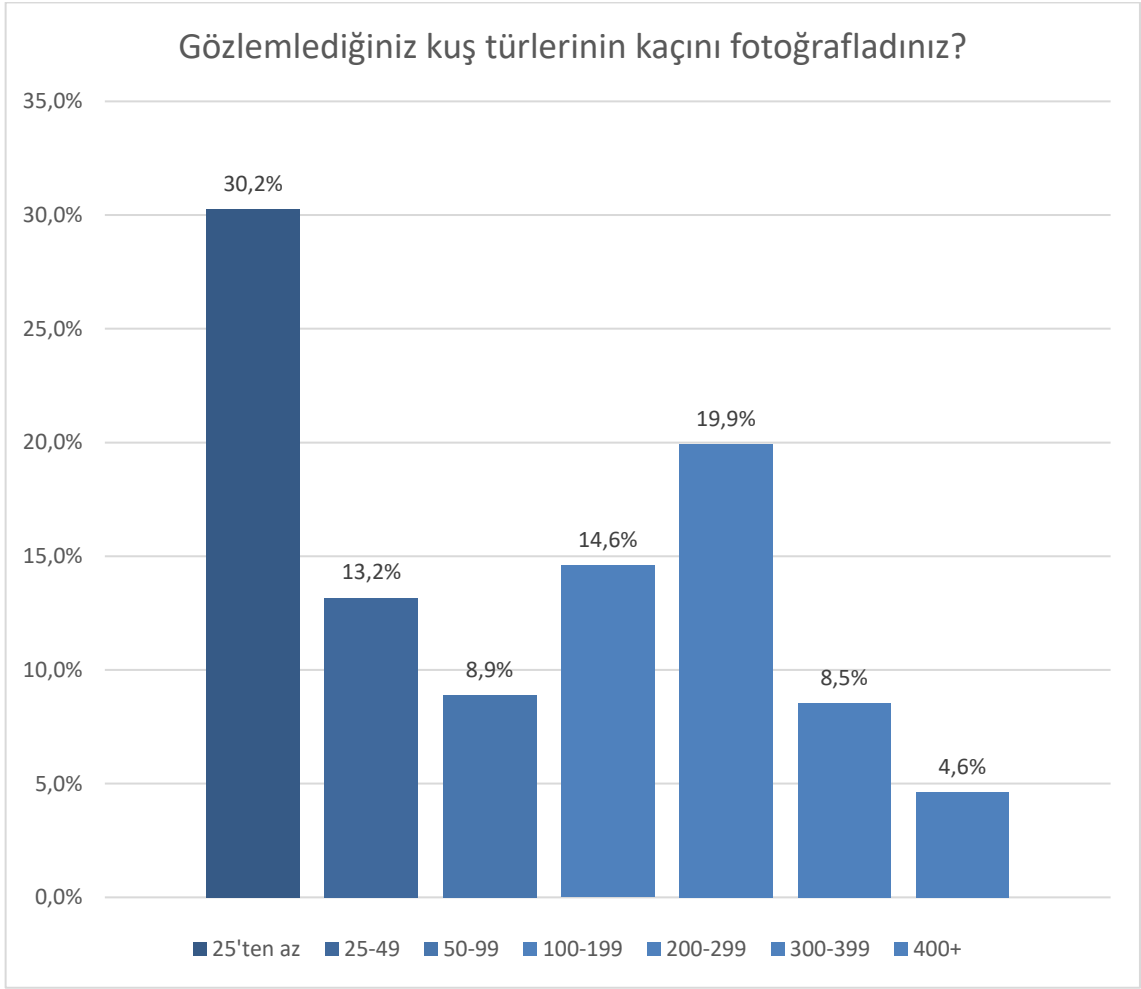
Şekil 4.13: Katılımcıların Türkiye’de gözlemledikleri kuş türü sayısına göre dağılımı

Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların 87’si (%31’i) yurtdışına çıktığını belirtmiş, çıkanlar arasında 27’si (%31) 25’ten az, 16’sı (%18) 25-49 tür aralığında, 17’si (%20) 50-99 tür aralığında, 9’u (%10) 100-199 tür aralığında, 6’sı (%7) 200-299 tür aralığında, 1’i (%1) 300-399 tür aralığında, 11’si ise (%13) 400 ve üzerinde kuş türü gözlemlediğini ifade etmiştir (Şekil 4.14).

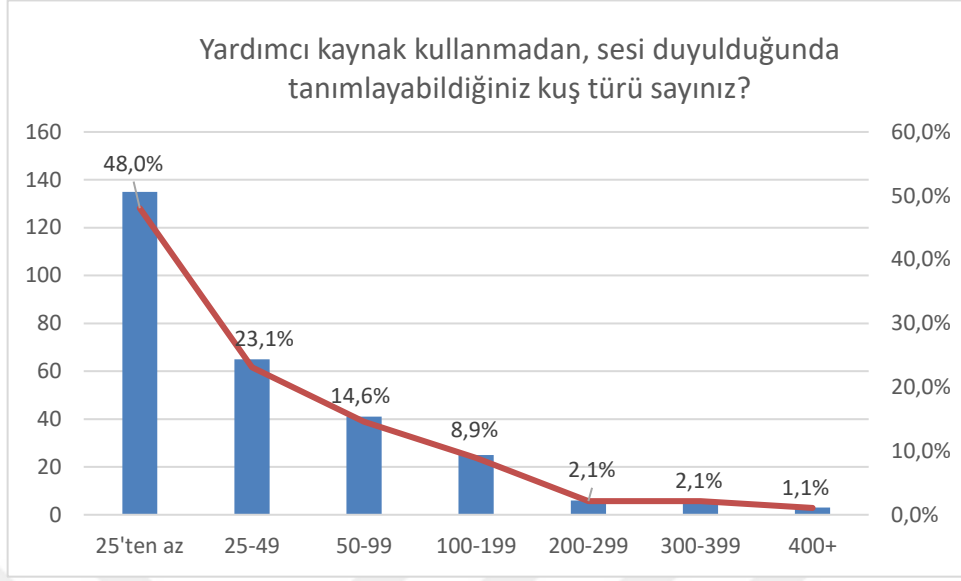
Şekil 4.14: Katılımcıların yurtdışında gözlemledikleri kuş türü sayısına göre dağılımı

Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcilerinden/fotoğrafçılarından 85'i (30,2%) 25'ten az, 37'si (% 13,2) 25-49 aralığında, 25'i (8,9%) 50-99 aralığında, 41'i (14,6%) 100-199 aralığında, 56'sı (19,9%) 200-299 aralığında, 24'ü (8,5%) 300-399 aralığında, 13'ü ise (4,6%) 400 ve üzerinde kuş türü fotoğrafladığını bildirmiştir (Şekil 4.15).

Şekil 4.15: Katılımcıların gözlemedikleri kuş türlerinin fotoğraflama sayısına göre dağılımı

Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların yardımcı kaynak kullanmadan, sesi duyulduğunda tanımlayabildiği kuş türü sayısı sorulmuştur. Verilen cevaplara göre kuş türü sayısı arttıkça tanımlayabildiği tür sayısının düştüğü görülmektedir. Katılımcılardan 135'i (48%) 25'den az, 65'i (%23,1) 25-49 aralığında, 41'i (14,6%) 50-99 aralığında, 25'i (8,9%) 100-199 aralığında, 6'sı (2,1%) 200-299 aralığında, 6'sı (2,1%) 300-399 aralığında, 3'ü ise (1,1%) 400 ve üzerinde kuş türü tanımlayabildiğini ifade etmiştir (Şekil 4.16).

Şekil 4.16: Katılımcıların yardımcı kaynak kullanmadan, sesi duyulduğunda tanımlayabildiği kuş türü sayısına göre dağılımı

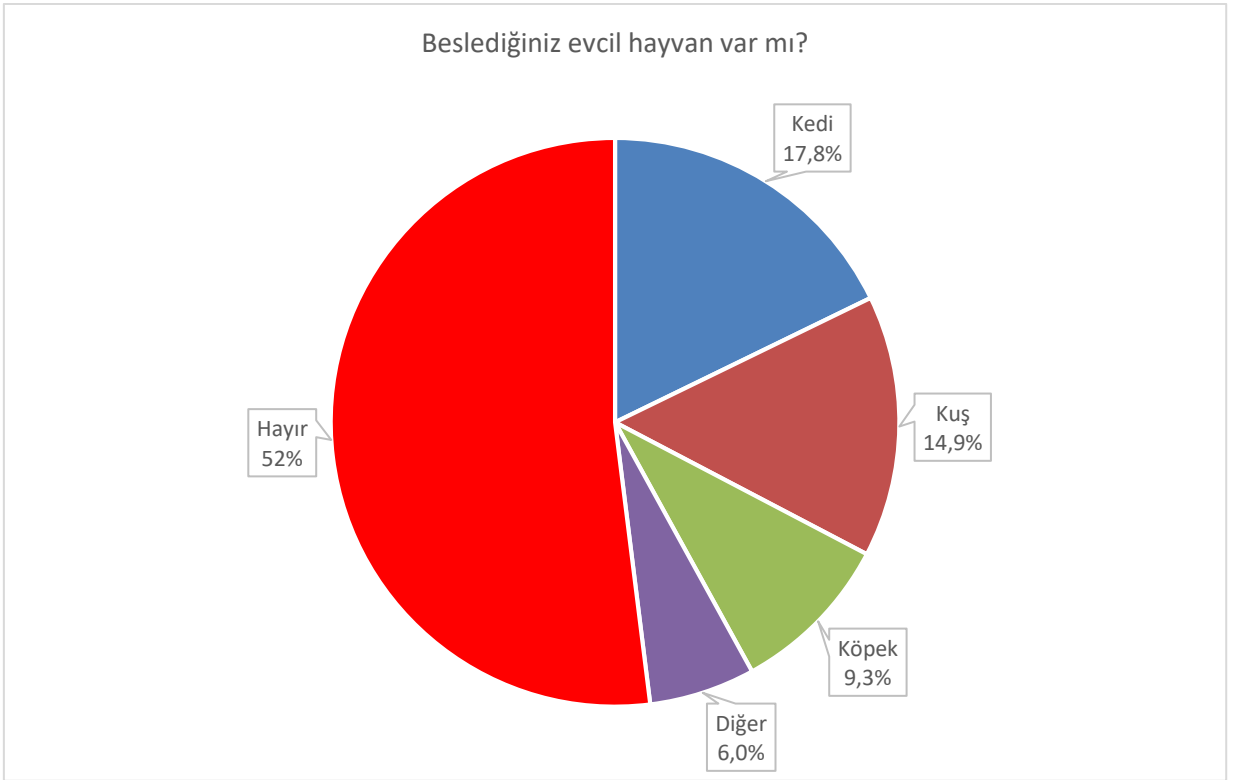
Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların belirgin olarak ilgilendikleri kuş familyaları sorulduğunda yarısından fazlası, yani 154 katılımcının (%54,8) belirli bir familya ile ilgilenmediği ifade edilmiştir. İlgilenilen kuş familyaları arasında ise en çok yırtıcı kuşlardan Atmacagiller familyası ilk sırada tercih edilmiştir. Ördekgiller familyası ikinci sırayı alırken, İspinozgiller ile Ötleğengillerin eşit bir ilgiyle takip edildiği gözlemlenmiş, diğer kuş familyalarına olan ilgi ise genellikle çok düşük oranda kalmıştır.

Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerine/fotoğrafçılara “Türkiye’de gördüğünüz en büyük kuş hangisidir?” sorusu sorulmuştur. Bu soru açık uçlu ve zorunlu olmadığından ankete katılanların tamamı bu soruyu cevaplamamıştır. Cevaplayanlar ise gördükleri en büyük kuşun akbaba olduğunu belirtmişlerdir. Akbabalar arasında ise önde olan Kara akbabayı, Kızıl sakallı akbaba takip etmektedir. Görülen en büyük kuşlar içerisinde ikinci sırada pelikanlar bulunmaktadır. Pelikanlar arasında Tepeli pelikan ve Ak pelikan dengeli bir dağılım göstermiştir. Üçüncü sırayı ise Toy kuşu takip ederken, sırasıyla kartallar ve turna öne çıkmıştır.

Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerine/fotoğrafçılara “Türkiye’de gördüğünüz en küçük kuş hangisidir?” sorusu sorulmuştur. Bu soru açık uçlu ve zorunlu olmadığından ankete katılanların tamamı bu soruyu cevaplamamıştır. Cevaplayanlar en çok Çalikuşu, sırasıyla Çit kuşu ve Çıvgın kuşlarını gördükleri en küçük kuş olarak ifade etmişlerdir.

4.4. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ DİĞER HAYVANLARLA OLAN ETKİLEŞİMİ

Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçılarının neredeyse yarısı evcil hayvan beslediğini ifade etmiştir. Katılımcılar tarafından beslenen hayvanın 50'sinin (%17,8) kedi olduğu, sırasıyla 42'sinin kuş (%14,9), 26'sının (%9,3) köpek, 17'sinin (%6) diğer hayvanlar olduğu saptanmıştır. Katılımcıların 146'sının (%52) ise evcil hayvan sahibi olmadığı ortaya çıkmıştır (Şekil 4.17).

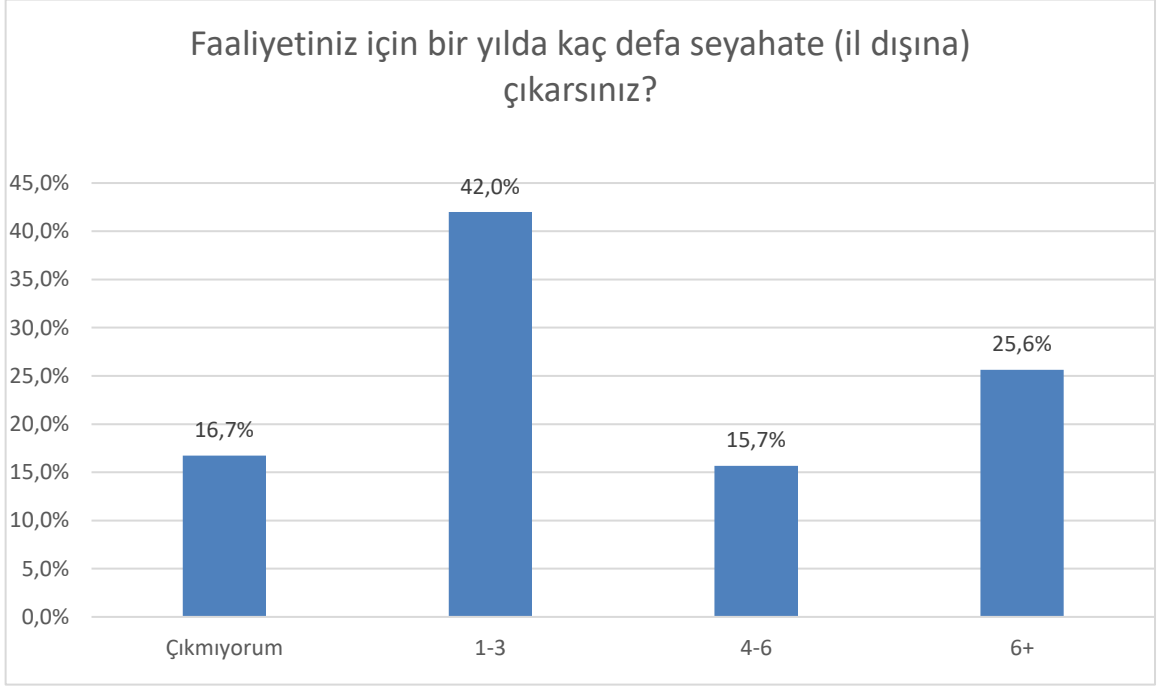

Şekil 4.17: Katılımcıların evcil hayvan sahipliğine göre dağılımı

Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerine/fotoğrafçılarına kuş dışında gözlemledikleri/fotoğrafladıkları diğer hayvanlar sorulmuştur. Bu soru açık uçlu olduğu ve zorunlu soru olmadığından katılımcıların ancak yarısı cevaplamıştır. Buna göre; ilk sırada memeliler, ikinci sırada kelebekler ve üçüncü sırada böcekler ve sürüngenler gelmektedir.

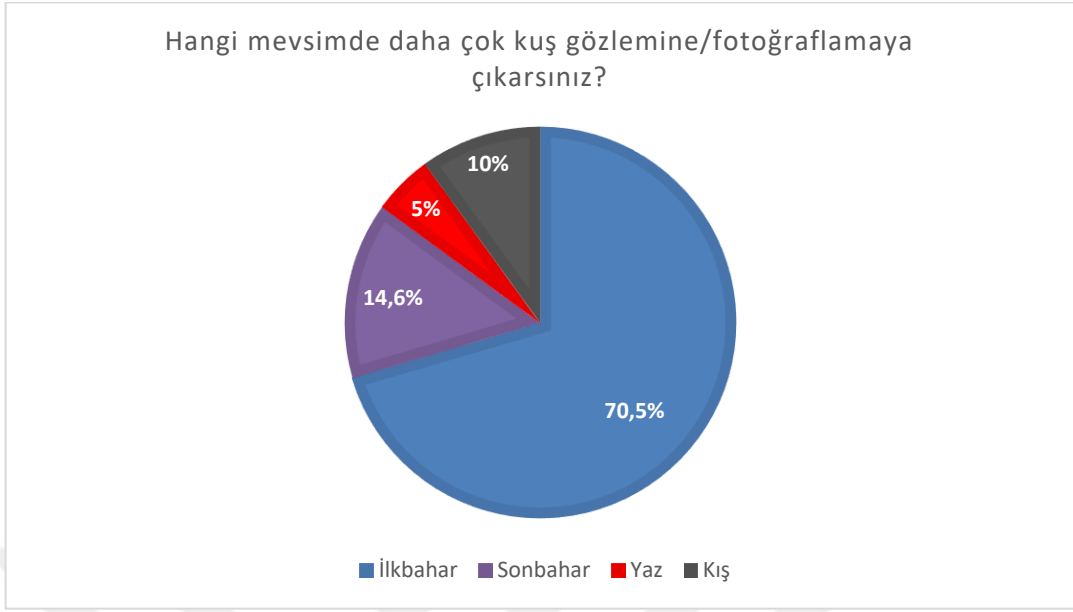
4.5. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ SEYAHATLERİ HAKKINDA BULGULAR

Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcilerinden/fotoğrafçılarından 118'i (%42) faaliyetini gerçekleştirmek için yılda 1-3 defa, 44'ü (%15,7) 4-6 defa, 72'si (%14,6) 6'dan fazla seyahat yaparken, 57'si (%16,7) hiç seyahate çıkmadığını ifade etmiştir (Şekil 4.18).

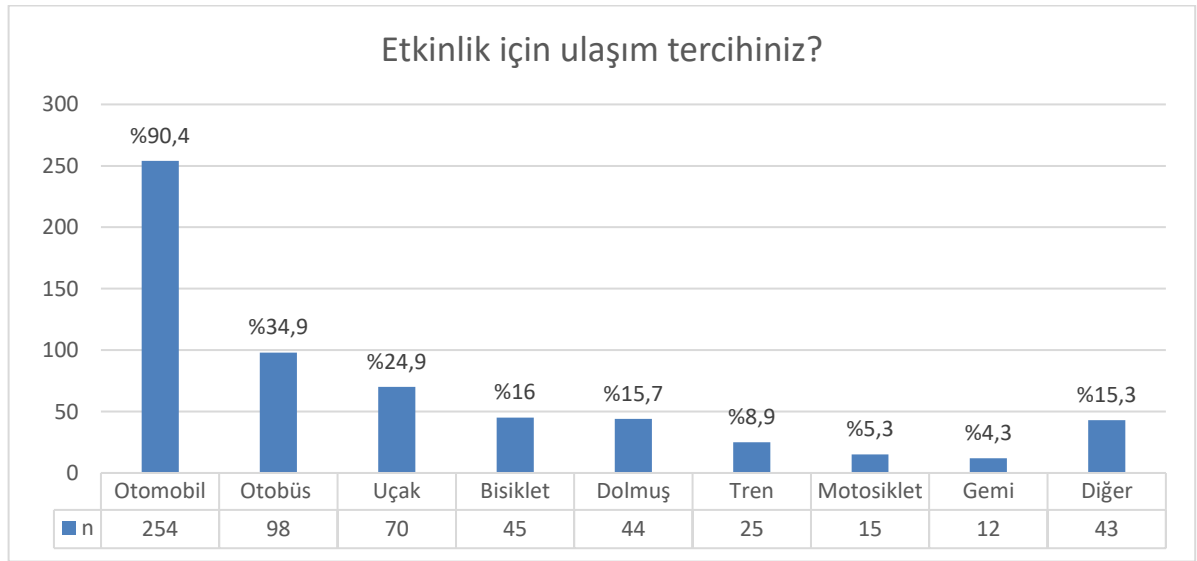
Şekil 4.18: Katılımcıların etkinlik için bir yılda kaç defa seyahate çıktıklarının dağılımı

Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcilerinden/fotoğrafçılarından 198'i (%70,5) kuş gözlemek ve fotoğrafçılık için en çok ilkbahar mevsimini tercih ederken sırasıyla katılımcılardan 41'i (%14,6) sonbahar, 28'i (%10) kış, 14'ü ise yaz (%5) mevsimini tercih etmiştir (Şekil 4.19).

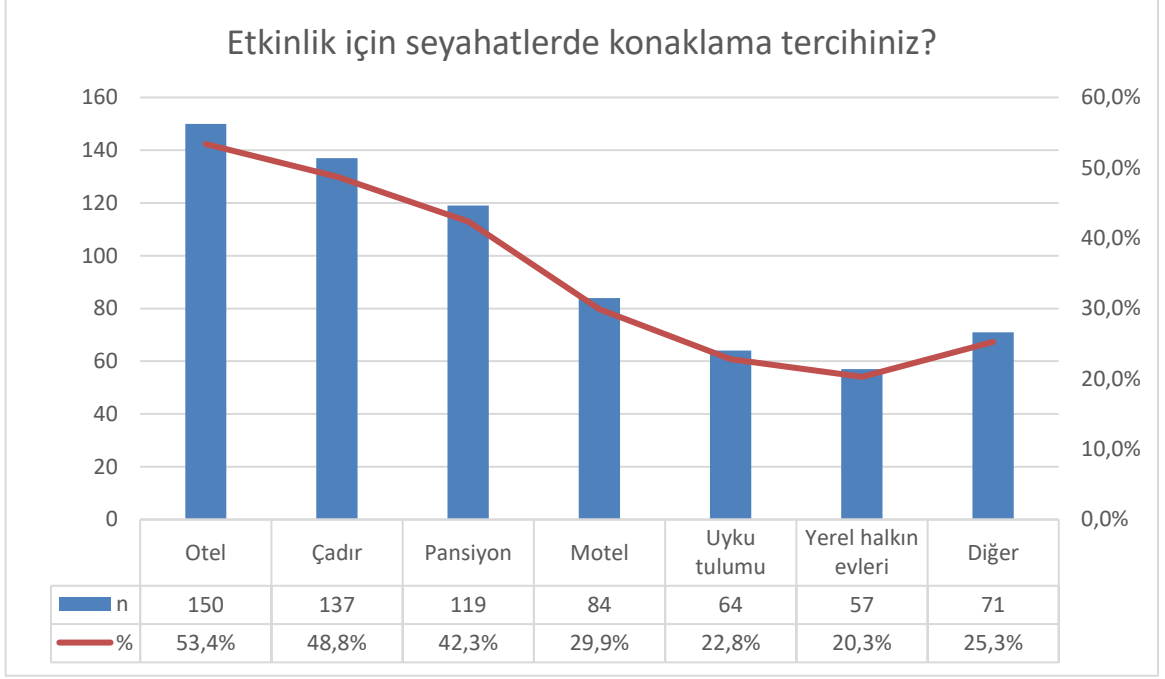
Şekil 4.19: Katılımcıların hangi mevsimde daha çok kuş gözlemlemeye/fotoğraflamaya çıktığının dağılımı

Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcilerinden/fotoğrafçılarından 254'ü (%90,4) kuş gözlemciliğine/fotoğrafçılığına gitmek için otomobili, 98'i (%34,9) otobüsü, 70'i (%24,9) uçağı, 45'i (%16) bisikleti, 44'ü (%15,7) dolmuşu, 25'i (%8,9) treni, 15'i (%5,3) motosikleti, 12'si (%4,3) gemiyi, 43'ü (%15,3) ise diğer ulaşım araçlarını tercih ettiğini ifade etmiştir (Şekil 4.20). İlgili soruda çoklu şık seçebilme olduğu için yüzdelik ifadelerin toplamı %100'ü geçmektedir.

Şekil 4.20: Katılımcıların tercih ettiği seyahat aracına göre dağılımı

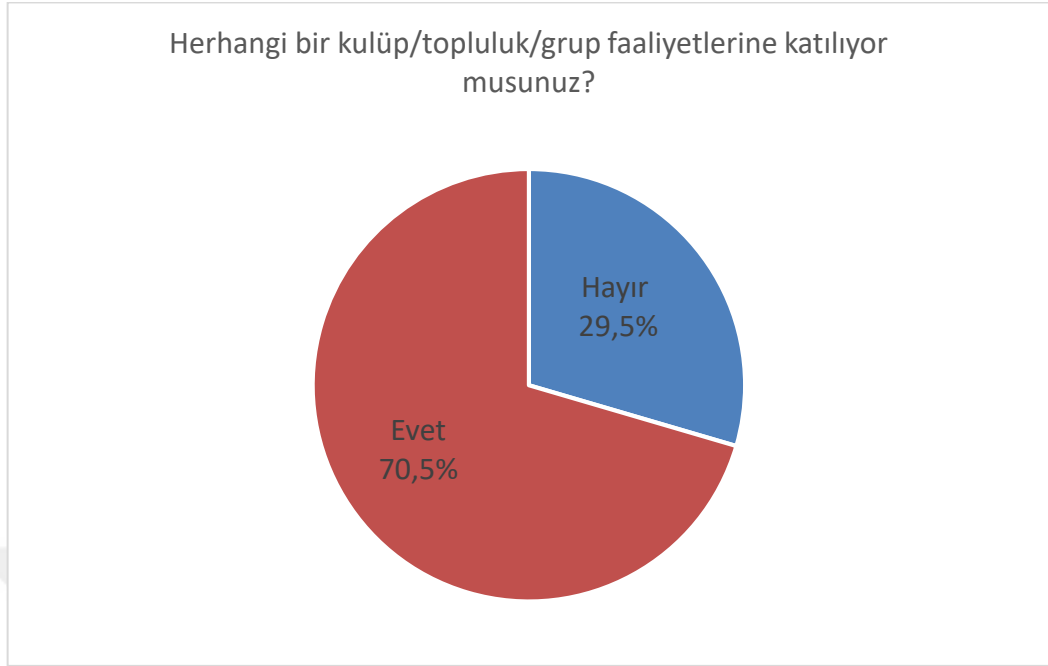
Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcilerinden/fotoğrafçılarından 150'si (%53,4) kuş gözlemciliği/fotoğrafçılığı için otelde, 137'si (%48,8) çadırda, 119'u (%42,3) pansiyonda ,84'ü (%29,9) motelde, 64'ü (%22,8) uyku tulumu, 57'si (%20,3) yerel halkın evlerinde konaklamayı tercih ettiğini belirtmiştir (Şekil 4.21). İlgili soruda çoklu şık seçebilme olduğu için yüzdelik ifadelerin toplamı %100'ü geçmektedir.

Şekil 4.21: Katılımcıların etkinlik için tercih ettiği konaklama türüne göre dağılımı

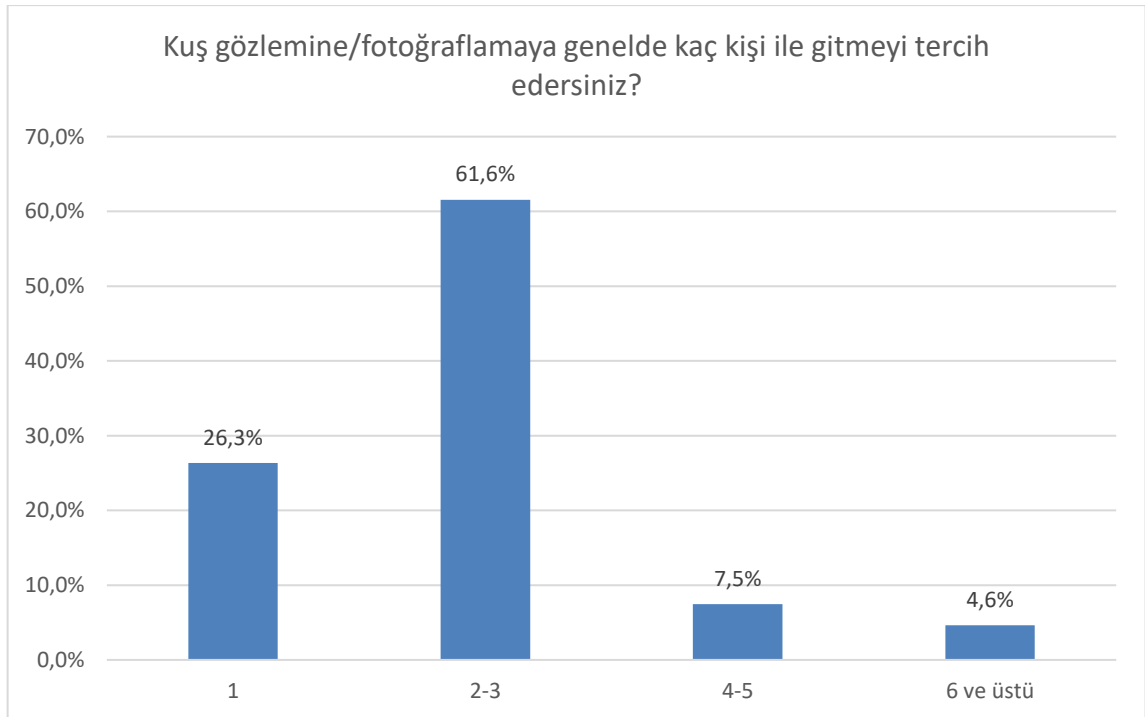
4.6. KUŞ GÖZLEMÇİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ SEYAHAT DÜZENLERİ HAKKINDA BULGULAR

Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcilerinden/fotoğrafçılarından 198'i (%70,5) bir topluluk/grup faaliyetine katıldığını, 83'ü (%29,5) ise katılmadığını ifade etmiştir (Şekil 4.22).

Şekil 4.22: Katılımcıların herhangi bir kulüp/topluluk/grup faaliyetlerine katılmalarına dair grafik

Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcilerinden/fotoğrafçılarından 173'ü (%61,6) kuş gözlemlemeye 2-3 kişiyle, 74'ü (%26,3) tek, 21'i (%7,5) 4-5 kişiyle, 13'ü de (%4,6) 6 ve daha fazla kişiyle gittiğini belirtmişlerdir (Şekil 4.23).

Şekil 4.23: Katılımcıların faaliyet için gittikleri kişi sayısı

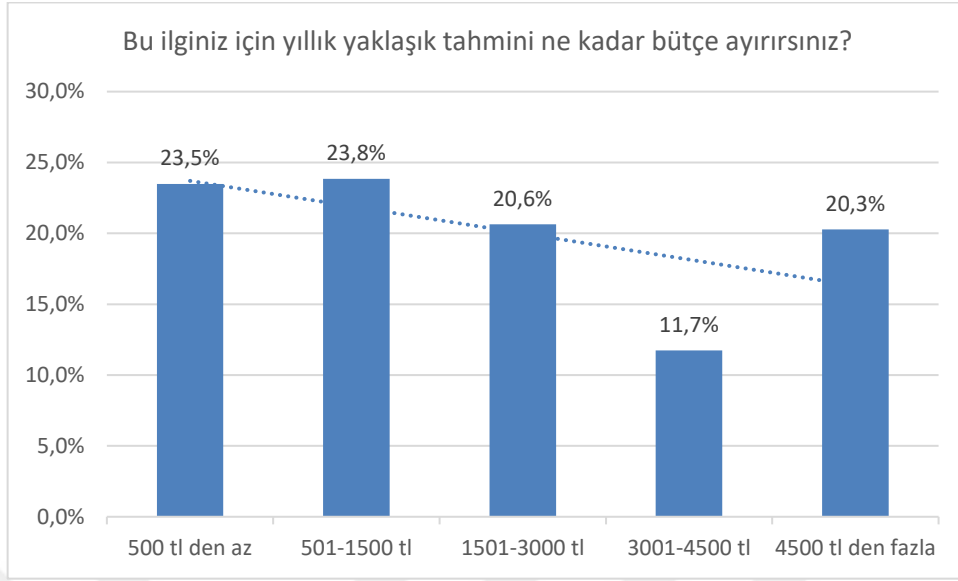
4.7. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARINA İLİŞKİN EKONOMİK BULGULAR

Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcilerinden/fotoğrafçılarından 51'i (%18,1) bu faaliyetten gelir elde ettiğini ifade etmiş, 230'u ise (%81,9) kuş gözlemciliğinden/fotoğrafçılığında gelir elde etmediğini ifade etmiştir (Şekil 4.24).

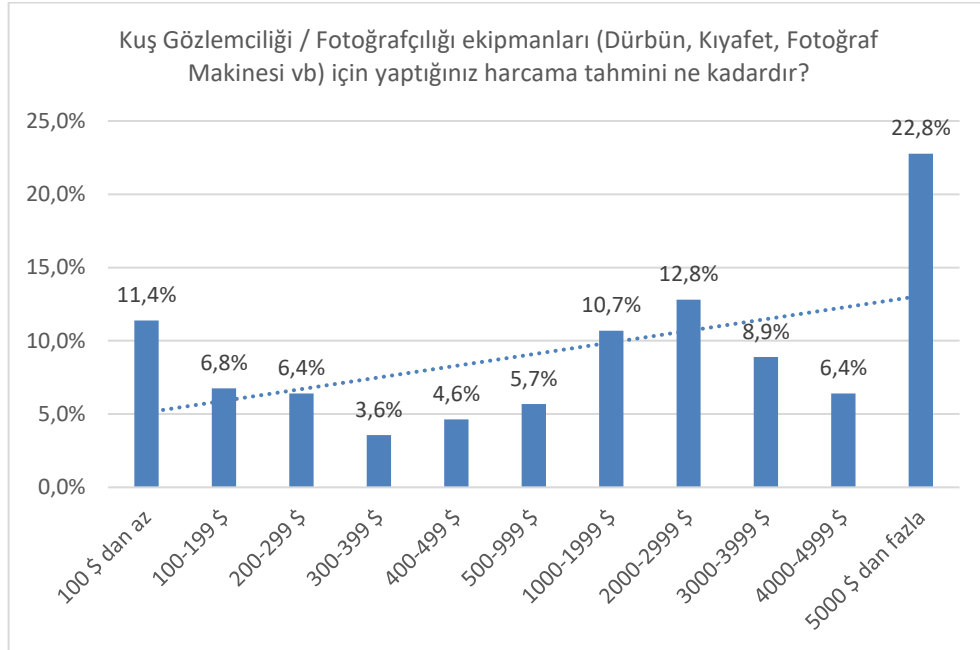
Şekil 4.24: Katılımcıların kuş gözlemciliğinden/fotoğrafçılığında gelir elde etme durumlarına göre dağılımı

Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçılarınının 66'sı (%23,5) 500 TL'den az, 67'si (%23,8) 501-1500 TL arası, 58'i (%20,6) 1501-3000 TL arası, 33'ü (%11,7) 3001-4500 TL arası, 57'si (%20,30) ise 4500 TL'den fazla yıllık harcamada bulunduğunu ifade etmiştir (Şekil 4.25).

Şekil 4.25: Katılımcıların kuş gözlemciliği/fotoğrafçılığı için yıllık harcamalara göre dağılımı

Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcilerinden/fotoğrafçılarından 32'si (%11,4) ekipmana yıllık 100 \$'dan az, 19'u (%6,8) 100-199\$ arası, 18'i (%6,4) 200-299\$ arası, 10'u (%3,6) 300-399\$ arası, 13'ü (%4,6) 400-499\$ arası, 16'sı (%5,7) 500-999\$ arası, 30'u (%10,7) 1000-1999\$ arası, 36'sı (%12,8) 2000-2999\$ arası, 25'i (%8,9) 3000-3999\$ arası, 18'i (%6,4) 4000-4999\$ arası, 64'ü ise (%22,8) 5000\$'dan daha fazla harcama yaptığını ifade etmiştir (Şekil 4.26).

Şekil 4.26: Katılımcıların faaliyet için ekipman için yıllık harcamalarına göre dağılımı

4.8. KUŞ GÖZLEMCİLİĞİ VE FOTOĞRAFÇILIĞINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER

Tablo 4.1’de katılımcılar en yüksek ortalama puanı “Kuş göçlerini izlemek/fotoğraflamak ilgimi çekiyor” (4.31 ± 0.99) ifadesine vermiştir. Bunu sırasıyla 4.25 ± 0.97 ortalama puan ile “Kuşları tanımaya yönelik kılavuz kitap kullanıyorum”, 4.08 ± 1.11 ortalama puan ile “Bilimsel araştırmalara katılım sağlıyorum (Bilimsel projeler, dergiler, araştırmalar, makaleler, konferans vs.)” ifadeleri izlemektedir. Katılımcılar “Türkiye’deki kuş gözlem kuleleri nicelik bakımından yeterlidir” ifadesine en düşük puanı vermiştir (Ort. 2.55 ± 1.30) (Tablo 4.1).

Tablo 4.1: Katılımcıların kuş gözlemciliği/fotoğrafçılığınla ilişkin genel görüşleri

	n	Ort.
Kuş göçlerini izlemek/fotoğraflamak ilgimi çekiyor	281	4.31
Kuş gözlemciliğini/fotoğrafçılığını alternatif turizm olanağı olarak görüyorum.	281	3.97
Bilimsel araştırmalara katılım sağlıyor musunuz?	281	4.08
Türkiye’deki kuş gözlem kulelerinin nicelik (sayısal) bakımından yeterlidir.	281	2.55
Türkiye’deki kuş gözlem kulelerinin nitelik (özellik) bakımından yeterlidir.	281	3.18
Kuşları tanımaya yönelik kılavuz kitap kullanıyorum	281	4.25
Yaralı bir kuş gördüğünüzde müdahale ederim.	281	3.99
Yumurta veya yavru bulunan kuş yuvalarının fotoğraflarını çekiyorum.	281	3.81

4.9. YASADIŞI AVCILIĞA İLİŞKİN GÖRÜŞLERE YÖNELİK BULGULAR

Katılımcıların kuş gözlemciliği yaptıkları sırada usulsüz avcılık ile karşılaşmaları durumunda nasıl bir tutum sergileyeceklerini belirlemek için sorulan soruya “hiçbir şey yapmam”, “avcıları ikaz ederim” ve “yetkililerle irtibat kurarım” seçenekleri cevap olarak sunulmuştur. Verilen cevaplar analiz edildiğinde katılımcıların en yüksek ortalama puanı “yetkililerle irtibat kurarım” seçeneğine (4.76 ± 0.42), en düşük ortalama puanı ise “hiçbir şey yapmam” seçeneğine (1.72 ± 1.15) verdiği görülmektedir. Diğer bir alternatif olan “avcıları ikaz ederim” seçeneğinin ise (4.68 ± 0.47) ikinci sırada yer aldığı görülmektedir (Tablo 4.2).

Tablo 4.2: Katılımcıların yasadışı avcılıkla karşılaşılması durumundaki tutumları

	n	Ort.
Hiçbir şey yapmam.	281	1.72
Avcıları ikaz ederim.	281	4.68
Yetkililerle irtibat kurarım.	281	4.76

Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların 64'ü (%22,8) avcılık deneyiminde bulunduğunu, 217'si (%77,2) ise avcılık deneyimlerinin olmadığını belirtmiştir (Şekil 4.27).

Şekil 4.27: Katılımcıların avcılık deneyimleriyle ilgili sonuçlar

4.10. TÜRKİYE'DE KUŞ POPÜLASYONLARININ KARŞILAŞTIĞI SORUNLARA İLİŞKİN BULGULAR

Katılımcıların ülkemizde kuşların karşılaştığı en büyük sorunlara yönelik düşüncelerini tespit etmek için sorulan “Sizce kuşların ülkemizde karşılaştığı en büyük sorun nedir?” sorusuna ilişkin olarak “büyük köprüler ve otoyollar”, “havalimanları”, “nükleer santraller”, “rüzgâr türbinleri”, “gökdelenler” ve “kaçak avcılık” olmak üzere 6 seçenek sunulmuştur. Her bir seçeneğe 1-5 arasında puan vermeleri istenmiştir. Verilen yanıtlar analiz edildiğinde katılımcıların en yüksek ortalama puanı “gökdelenler” seçeneğine (4.58±0.57) verdikleri bunu sırasıyla “kaçak avcılık” (4.36±0.61), “büyük köprüler ve otoyollar” (4.02±0.76), “rüzgâr

türbinleri” (3.38±0.99), havalimanları (3.36±0.93), “nükleer santraller” (3.22±1.16) seçeneklerinin takip ettiği görülmüştür (Tablo 4.3).

Tablo 4.3: Katılımcıların Türkiye’de kuşların karşılaştığı sorunlara ilişkin görüşleri

Sorunlar	n	Ort.
Büyük köprüler ve otoyollar	281	4.02
Havalimanları	281	3.36
Nükleer Santraller	281	3.22
Rüzgâr Türbinleri	281	3.38
Gökdelenler	281	4.58
Kaçak Avcılık	281	4.36

4.11. KUŞ GÖZLEMLENEN VE FOTOĞRAFLANAN ALANLARA İLİŞKİN BULGULAR

Katılımcıların kuş gözlemedikleri/fotoğrafladıkları yaşam alanları hakkında bilgi edinmek için sorulan soruya “orman”, “sulak alan”, “tarım alanı” ve “yerleşim” seçenekleri verilmiştir. Her bir yanıt için 1-5 arasında puan vermeleri istenmiştir. Verilen yanıtlar analiz edildiğinde katılımcıların en yüksek ortalama puanı 4.88±0.32 ile “sulak alan” seçeneğine atfettiği, bunu sırasıyla “orman” (4.42±0.88), “tarım alanı” (2.19±1.29) ve “yerleşim”in (1.00±0.00) takip ettiği görülmüştür (Tablo 4.4).

Tablo 4.4: Katılımcıların kuş gözlemedikleri/fotoğrafladıkları yaşam alanına ilişkin görüşleri

Yaşam Alanı	n	Ort.
Orman	281	4.42
Sulak Alan	281	4.88
Tarım Alanı	281	2.19
Yerleşim	281	1.00

4.12. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ ARAZİDE ÇATIŞMA YAŞADIKLARI GRUPLAR

Katılımcıların kuş gözlemedikleri/fotoğrafladıkları arazide çatışma yaşadıkları grupları belirlemek için sorulan soruya ilişkin “Avcılar”, “Doğa Koruma ve Milli Park görevlileri”, “Jandarma”, “Yöre sakinleri (Köylüler, Mahalle sakinleri vb)” ve “diğer kamu görevlileri” olmak üzere 5 seçenek sunulmuştur. Her bir seçeneğe verilen yanıtlar incelendiğinde

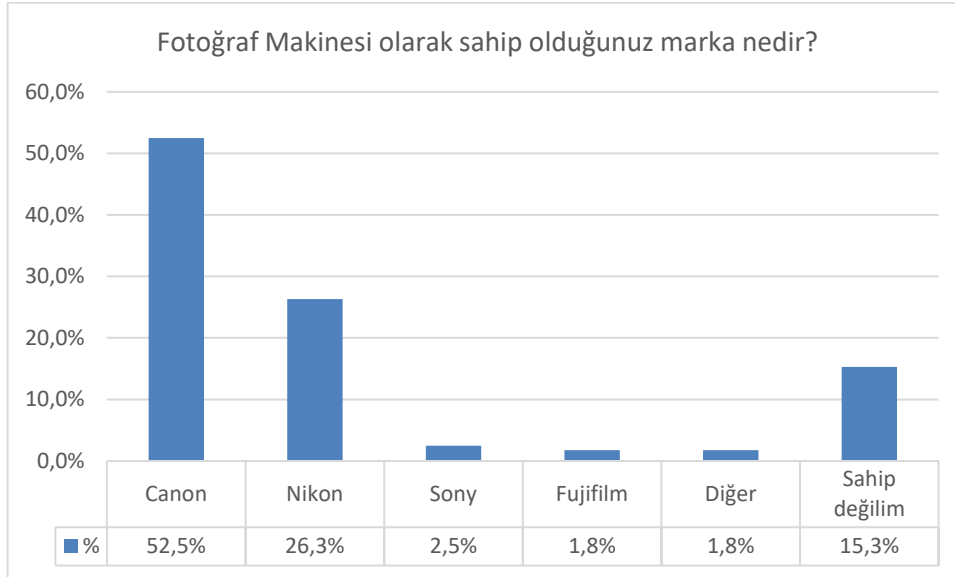
katılımcıların en fazla çatışma yaşadıkları grubun 2.91 ± 1.29 ortalama puan ile ‐avcılar‐ olduğu belirlenmiştir. Bunu, sırasıyla, ‐jandarma‐ (2.70 ± 1.21), ‐diğer kamu görevlileri‐ (2.49 ± 1.04), ‐doğa koruma ve milli park görevlileri‐ (2.29 ± 1.12) takip etmiştir. En az sorun yaşadıkları grubun ise 2.29 ± 1.08 ortalama puan ile yöre sakinleri olduğu grlmştir (Tablo 4.5).

Tablo 4.5: Katılımcıların en fazla çatışma yaşadıkları gruplar

Gruplar	n	Ort.
Avcılar	281	2.91
Doğa Koruma ve Milli Park görevlileri	281	2.29
Jandarma	281	2.70
Yöre sakinleri (Köylüler, Mahalle sakinleri vb)	281	2.29
Diğer kamu görevlileri	281	2.49

4.13. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ KULLANDIKLARI EKİPMANLARA İLİŞKİN BULGULAR

Çalışmaya dahil olan kuş gözlemcileri/fotoğrafçıları fotoğraf çekmek için kullandıkları ekipmanların 147’si (%52,5) Canon, 74’ (%26,3) Nikon, 7’si (%2,5) Sony, 5’i (%1,8) Fujifilm, 5’i (%1,8) diğer markalar olduğu grlmştir. Katılımcılardan 43’ (%15,3) ise fotoğraf makinesine sahip olmadığını belirtmiştir (Şekil 4.28).

Şekil 4.28: Katılımcıların sahip olduğu fotoğraf makinesi markalarının dağılımı

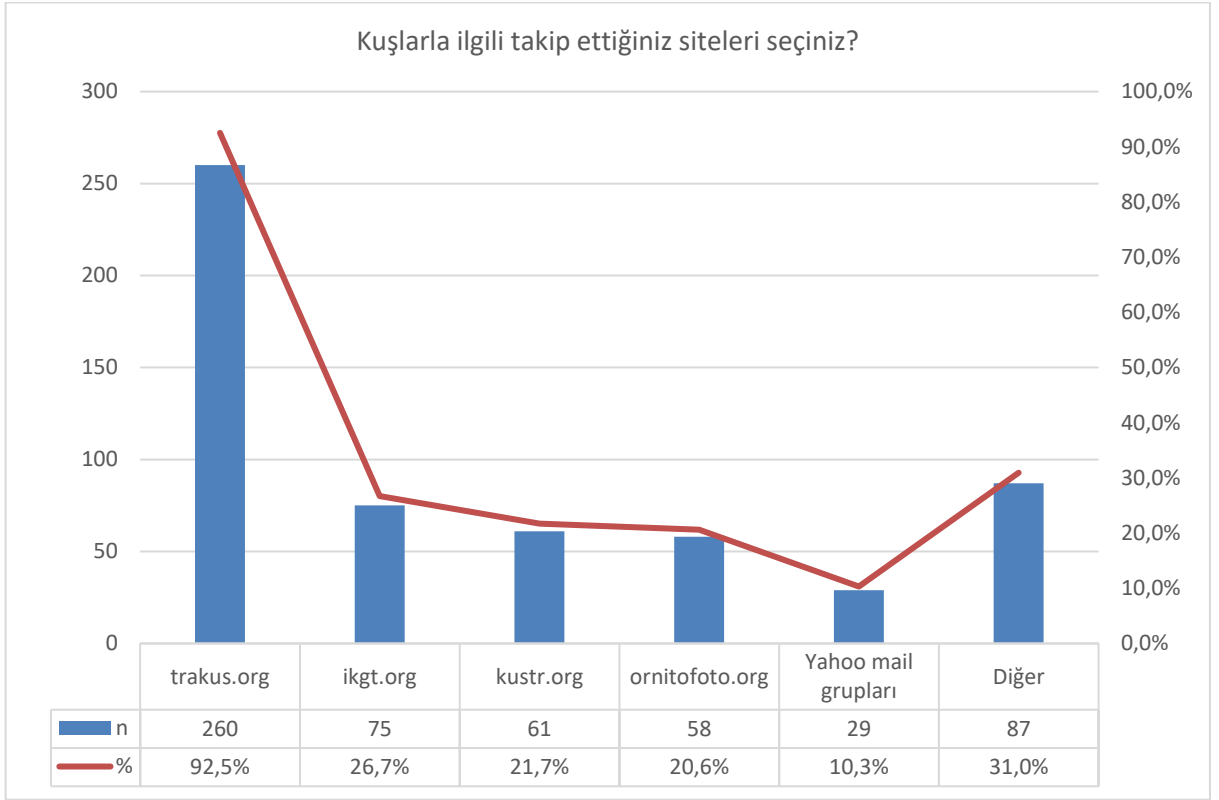
Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerine/fotoğrafçılarına dürbün sahibi olup olmadıkları sorulduğunda 207 katılımcının (%74,7) dürbün sahibi olduğu, 74'ünün (%24,3) dürbün sahibi olmadığı belirlenmiştir. En çok kullanılan dürbünün ise 113 katılımcının (%40,2) tercihiyle Nikon markası olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların 27'si Bushnell (%9,6), 11'i (%3,9) Swarovski, 8'si (%2,8) Steiner, 6'sı (%2,1) Bushman ve 42'si (%16,1) ise diğer farklı markaları tercih etmiştir.

Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerine/fotoğrafçılarına en çok tercih ettikleri dürbün ölçüsü sorulmuştur. Bu soru açık uçlu ve zorunlu olmadığından tüm katılımcılar tarafından cevaplandırılmamıştır. Verilen cevaplara göre en çok tercih edilen 10x50 olmuş ve bunu sırasıyla 10x42, 8x42/8x40 ve 10x40 ölçekli dürbünler takip etmiştir.

Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerine/fotoğrafçılarına en çok tercih ettikleri objektif sorulmuştur. Bu soru açık uçlu ve zorunlu olmadığından tüm katılımcılar tarafından cevaplandırılmamıştır. Verilen cevaplara göre en çok tercih edilenin 400 mm olduğu, ikinci sırada 500 mm ve üçüncü sırada 300 mm / 600 mm objektiflerin geldiği belirlenmiştir.

4.14. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARININ TAKİP ETTİKLERİ İNTERNET SİTELERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçılarının kuşlarla ilgili takip ettiği siteler sorulmuştur. İlgili soruda çoklu şık seçebilme olanağı olduğundan yüzdeler toplamı %100'ü geçmektedir. Katılımcılardan 260'ı TRAKUŞ sitesini takip ettiğini (%92,5) ifade etmiştir. Katılımcıların 75'i (%26,7) ikgt.org (İstanbul Kuş Gözlem Topluluğu), 58'i (%20,6) ornitofoto.org (Ornitofoto Kuş ve Yaban Hayat Fotoğrafçıları), 29'u (%10,3) Yahoo mail gruplarını tercih etmiştir. Diğer sitelerin ise 87 katılımcı (%31 oranla) ile takip edildiği tespit edilmiştir (Şekil 4.29).

Şekil 4.29: Katılımcıların takip ettikleri site dağılımı

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Ülkemizde kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların genel profili üzerine yapılan çalışmalar yok denecek kadar azdır. “Kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların profili” adlı bu araştırma bu konudaki boşluğu doldurmak amacıyla yapılmıştır. Ülkemizdeki kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların profilini karşılaştırmak için Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan “Kuş Gözlemciliğinin Önemi: Türkiye’de Kuş Gözlemcilerinin Profili” adlı çalışma dikkate alınmıştır. Uluslararası çalışmalar olarak kuş gözlemciliği ve fotoğrafçılığının gelişmiş olduğu ülkelerden İngiltere ve ABD’de incelenmiştir. İngiltere’de doğaya uyumlu yapılar yapan bir mimarlık şirketi (biotope.org.uk) 2015 yılında piyasa araştırması için online anket çalışmasında e-mail, twitter.com, birdguides.com ve rarebirdalert.co.uk sitelerini kullanarak 342 ankete ulaşmıştır (Amundsen, 2015). ABD de ise “Amerika Birleşik Devletleri Balık ve Vahşi Yaşam Servisi”nin 2011 yılında yaptığı anket verileri kullanılmıştır (Carver, 2013). Ulusal bir ve uluslararası iki çalışmada elde edilen bulgular, tarafımızdan yapılan çalışmanın sonuçlarıyla tartışılarak yorumlanmıştır.

Ülkemizdeki kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların cinsiyet bakımından büyük bölümünü erkekler oluşturmaktadır. Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmanın sonucuna göre erkeklerin oranı %71,6, kadınların oranı %28,4’dür. Bu çalışmada ise katılımcılarının %81,9’u erkek, %18,1’i ise kadınlardan oluşmaktadır. İngiltere’de Amundsen (2015) tarafından yapılan çalışmada erkeklerin oranı %79,3, kadınların oranı ise %20,7 olup bizim çalışmamızla paralellik göstermiştir. Carver’in (2013) yürüttüğü çalışmada ise bu durum tam tersi olup, kadınların oranı %56’lık bir oranla çoğunluğa sahiptir.

Çalışmamızda her iki faaliyeti de gerçekleştiren katılımcıların en fazla olduğu yaş grubu 30-39 yaş aralığı olup bunu 40-49 yaş aralığı takip etmektedir. Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmanın sonucuna göre 20-29 yaş aralığının büyük farkla en fazla olduğu, ikinci sırada 30-39 yaş aralığının olduğu dikkat çekmektedir. Ancak her iki çalışmanın da ülkemizde yapıldığı ve arasında 13 yıllık bir fark olduğu dikkate alınmalıdır. Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmadaki katılımcıların kuşçuluğa devam ettiği düşünülürse, bu durumun çalışmamızdaki yaş ortalamasını yükseltme ihtimali olduğunun göz önünde bulundurulması gereklidir. Daha geniş bakıldığında 20-49 yaş aralığının %76,2 oranında olması genç-orta yaş kesiminin bu faaliyete ilgi gösterdiği şeklinde yorumlanabilir. Amundsen (2015) tarafından

İngiltere’de yapılan çalışmada kuş gözleminde 51-60 yaş aralığı %22,3 oranla en fazla, daha geniş aralıkta bakıldığında ise 41-70 yaş aralığının %59 oranla öne çıktığı görülmüştür. Carver (2013)’ün ABD’ki çalışmasında ise Amundsen (2015)’in çalışmasına benzer olarak 55 yaş ve üstü aralığı en fazla oranda çıkmıştır. Yurtdışındaki kuş gözlem faaliyetleriyle ilgilenenlerin yaş ortalamasının büyük olduğu görülmüştür. Çalışmamızda yaş ortalaması 40,16 olup yurtdışına nazaran daha genç bir yaş profilinin ilgilendiği tespit edilmiştir.

Ülkemizdeki kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıların medeni durumu incelendiğinde evli olanların bekarlara oranının geçmiş yıllara göre daha fazla olduğu görülmektedir. Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmadaki evli olanların oranı %29,5 iken bekar olanların oranı %68,2’dir. Bu çalışmada ise evli olanların oranı %58 çıkmıştır. Zaman içerisinde bu oranın neredeyse iki katına çıktığı görülmektedir. Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmada çıkan bekar ve genç yaştakilerin bu süre zarfında evlenmiş olma ihtimali bulunmaktadır. Bu durum aynı zamanda bu süreçte yeni gelen genç neslin doğa ve kuş gözlemciliği konusunda hassasiyetinin öncesine göre azalmakta olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Birçok ekoturist gibi kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıları da genellikle yüksek eğitim düzeyinde olduklarından doğayı koruma bilincine ve ekolojik konularda yeterli bilgiye sahiptirler (Cordell ve Herbert, 2002). Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların eğitim seviyesinin çok yüksek olduğu, lisans ve lisansüstü eğitim alanların oranının %80’nin üstünde bulunduğu görülmektedir. Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmada bu oran %90 çıkmıştır. Amundsen (2015)’in İngiltere’de yaptığı çalışma ve Carver (2013)’ün ABD’deki çalışmasında benzer şekilde eğitim düzeyi yüksek kişilerin bu faaliyetle ilgilendiği görülmüştür.

Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmada aylık gelir dağılımının “499 TL ve altı” (1,43AÜ ve altı) aralığının %37 oranla en fazla çıktığı saptanmıştır. Çalışmamızda aylık gelir dağılımı “2000 TL ve altı” (1,25AÜ ve altı) aralığı %25,3 oranla en fazla ifade edilen seçenek olmuştur. Her iki çalışmada da asgari ücretin bulunduğu aralığın en fazla ifade edilen seçenek olduğu görülmektedir. Ancak çalışmamızda “8001 TL ve üstü” (5AÜ ve üstü) geliri olanların oranı %20’ye yakın çıkmıştır. Asgari ücretin 5 katı ve fazlası aralığında geliri olanların oranı Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmanın sonucuyla da benzerlik göstermiştir.

Ülkemizdeki kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçılarının büyük bölümünün gelir düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların yarısından fazlasının asgari ücretin iki katından fazla yani 4000 TL (2,5AÜ) üstü aylık geliri sahip olduğu görülmektedir. Ortalama gelir 4537 TL (2,84AÜ) bulunmuştur. Carver (2013)'ün ABD'ki çalışmasında ise gelir durumu yıllık olarak sorulmuş ve burada ağırlıklı olarak 50,000\$ - 74,999\$ aralığı çıkmıştır. 75,000\$ üstünde kazananlar ikinci çoğunlukta gelmiştir. Gelir durumunu aylık olarak hesapladığımızda 4167\$ - 6250\$ aralığının en çok ifade edildiği görülmektedir. Bu parametrelere bakıldığında ülkemizde ve ABD'de maddi durumu iyi olan kesimin bu faaliyetle uğraştığını söylenebilir.

Çalışmamızda meslek grupları açısından değerlendirildiğinde en sık rastlanan “diğer” meslek grubu seçeneği ifade edilmiştir. Bu seçenek diğer sıklarda kendi mesleğini göremeyen gelir düzeyi yüksek olan beyaz yakalılar diye ifade edilen farklı meslek grubundaki katılımcıların seçimiyle yüksek çıktığı düşünülmektedir. Bu saptamayı gelir durumu yüksek olan kesiminin (5AÜ ve üstü) oranı katılımcıların neredeyse 5'te 1'i olması açıklamaktadır. Bunu sırasıyla öğrenci, memur, akademisyen ve memur meslek grupları takip etmektedir.

Ülkemizdeki kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçılarının büyük bölümü Marmara Bölgesi'nde ikamet etmektedir. İkinci sırada İç Anadolu Bölgesi'nin geldiği görülmektedir. Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışma sonucunda yine Marmara Bölgesi ilk sırayı aldığı, ikinci sırada ise Akdeniz Bölgesi'nin geldiği görülmektedir. Genel olarak Marmara Bölgesi'nin değişkenlik göstermediği ama diğer bölgeler için sıralamanın değiştiği görülmüştür. Ülkemizdeki kuş gözlemcilerinin/ fotoğrafçılarının büyük bölümü il olarak İstanbul'da ikamet etmektedir. Bu da ülkemizdeki nüfus yoğunluğunun Marmara Bölgesi'ne yoğunlaşmasına benzerlik göstermektedir.

Ülkemizdeki kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıları kendisini %40,6 oranla “kuş gözlemci ve fotoğrafçısı” olarak görmektedir. Daha sonra kendisini “kuş gözlemcisi” (%33,4) olarak tanımlamakta ve son sırada ise “kuş fotoğrafçısı” (%26) olarak nitelendirmektedirler. Burada dikkat çekici olan kendisini yalnız “kuş fotoğrafçısı” olarak tanımlayanların oranının katılımcıların 4'te 1'inden fazla olmasıdır. Kuş fotoğrafçıları doğada olup kuşun sesini duymayı veya onunla aynı ekosistemi paylaşmış olmayı yeterli görmemektedirler. Daha çok görsel kayda ihtiyacı olup koleksiyoncu bir yapıda bulunmaktadırlar. Bu tutumları ve özellikleri sayesinde daha uzak ve uç bölgelerdeki kuş türlerinin peşinde gitmektedirler. Daha ekstrem koşullardaki türleri fotoğraflamaya istekli olup ve bunu sosyal medyada paylaşma eğiliminde

oldukları düşünülmektedir. Dolayısıyla kendisini kuş fotoğrafçısı hissedenlerin ekoturizm faaliyetlerine katkı sağlayacağı, süreç içerisinde katkılarının daha da artacağı ve bu anlamda büyük bir potansiyele sahip oldukları görülmektedir.

Ülkemizdeki kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçılarının büyük bölümünün 3-5 yıl aralığında bu faaliyetle uğraşmakta olduğu tespit edilmiştir. Sonraki en yüksek aralıkta ise 12 yıl ve üzeri uğraşanlar gelmektedir. Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmada ise katılımcılarının %63'ünün 1-4 yıl arasında ve ortalama olarak 5,1 yıl bu faaliyeti yaptığı görülmüştür. Çalışmamızda ise kuş gözlemciliğinin/fotoğrafçılığının yapılma süresinin ortalama 6,6 yıl olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmamıza katılan kuş gözlemcileri ve fotoğrafçılarının gözlemlediği kuş türü sayısının en yüksek oranda 200-299 aralığında olduğu belirlenmiştir. Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmada gözlemlenen kuş türü sayısının en yüksek oranda 100-199 aralığında olduğu ifade edilmiştir. Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmada gözlemlenen kuş türü sayısı ortalaması 148 iken, çalışmamızda ortalama 182 kuş türü çıkmıştır. Katılımcıların gözlemlediği kuş türü sayısında artış olduğu saptanmıştır.

Çalışmaya katılan kuş gözlemcileri ve fotoğrafçılarının gözlemledikleri kuş türlerinin kaçını fotoğrafladığı sorulduğunda %30,2'si 25'ten az cevabını vermiştir. Bu cevabı 200-299 arası kuş türü fotoğraflayanlar (%20) takip etmektedir. Kendisini sadece "kuş gözlemci" olarak nitelendirenlerin (%33,5) fotoğrafla ilgisinin daha düşük olduğu görülmektedir. Kendini "kuş fotoğrafçısı" (%26) olarak nitelendirenlerin ise 200-299 aralığında kuş türünü fotoğrafladığını ifade eden seçeneği ön plana çıkardığı düşünülmektedir. Kendini fotoğrafçı olarak görmeyenlerin görsel kayıt koleksiyonu ile ilgilenmedikleri doğada bulunmalarının onlara yeteceği kanısı oluşmaktadır.

Katılımcıların fotoğraf makinesi olarak kullandığı markaya bakıldığında yarısının Canon markasını, dörtte birinin ise Nikon'u tercih ettiği ifade edilmiştir. Objektif olarak en çok tercih edilenin 400 mm olduğu görülmüştür. Dürbün sahibi olanlar arasında ilk tercih Nikon markası iken, bunu Bushman markası takip etmektedir. Dürbün olarak en fazla 10x50 ölçüsü tercih edilmiştir. Katılımcıların fotoğrafçılıkta Canon, dürbünde ise Nikon markasını tercih ettikleri dikkat çekmektedir.

Çalışmaya katılan kuş gözlemcilerinin ve fotoğrafçıların %31'inin yurtdışında da kuş gözlemlendiği/fotoğrafladığı tespit edilmiştir. Bu oran çalışmaya katılanların neredeyse üçte birine denk gelmektedir. Çakıcı ve Harman (2006)'nın çalışmasında bu oran yalnızca %13,2'dir. Amundsen (2015)'in İngiltere'de yapılan çalışmasında kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların tamamına yakını (%93,4) gözlem yapmak için yurtdışına seyahat ettiği dikkat çekmektedir. Ülkemizde bu oranın artış gösterdiği görülmekle birlikte bu oranın İngiltere'deki kuş gözlemcilerine göre çok düşük kaldığı görülmektedir.

Ülkemizdeki kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların neredeyse yarısı evcil bir hayvan (çoğunlukla kedi ve sonra kuş) beslemektedir. Bu veri bize bu faaliyetlerle uğraşanların evcil hayvan beslemeye meyilli olduğunu göstermektedir.

Yardımcı kaynak kullanmadan sesi duyulduğunda tanınabilen kuş türü sayısı Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmada 25'ten az" seçeneği %60,5 oranında iken çalışmamızda bu seçeneğin %48 oranına düştüğü görülmüştür. Çakıcı ve Harman (2006)'nın anket sonucunda tanımlanabilen kuş türü sayısı ortalaması 37 iken, yaptığımız anket sonucunda ortalama 56 kuş türü olup tanınabilen kuş türü sayısının ortalamasının 1,5 kat arttığı saptanmıştır.

Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmada konaklama seçenekleri arasında çadırın %43,2 gibi yüksek bir oranla önde olduğu, bunu %22,7 ile pansiyon ve %18,2 ile otel seçeneğinin takip ettiği belirlenmiştir. Çalışmamızda katılımcılarının büyük bölümünün konaklamak için oteli tercih ettiği, en çok tercih edilen diğer konaklama tiplerinin sırasıyla pansiyon, çadır ve motel olduğu görülmüştür. Amundsen (2015) tarafından İngiltere'de yapılan çalışmada da en çok tercih edilen konaklama türünün otel olduğu, sırasıyla misafirhane ve çadır seçeneklerinin takip ettiği belirlenmiştir. Bu durum kuş gözlem ve fotoğrafçıların yaşam standartlarının gittikçe yükseldiği ve bu aktiviteye daha fazla bütçe ayırdıkları şeklinde yorumlanmıştır.

Ülkemizdeki kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların grup faaliyetlerine katılım oranı %70,5 ile yüksektir. Büyük bölümünün bu etkinlikte arkadaş ve çevresi vasıtasıyla tanıştığı sonucu çıkmıştır. Bunu "kulüp, topluluk, grup vb." seçeneği takip etmektedir. Genel olarak 2-3 kişi şeklinde gerçekleştirilen faaliyetler Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmayla benzerlik göstermektedir.

Çalışmamızda katılımcıların büyük bölümü bu faaliyetlerden gelir elde etmediğini ifade etmiştir. Ancak gelir elde eden kesimin de %18,1 oranla az olmadığı görülmektedir.

Araştırmamızda katılımcıların büyük bölümü bu etkinlik için yıllık 501-1500 TL harcadığını ifade etmiştir. Katılımcıların ortalama harcama tutarlarının 2267 TL ve bunun asgari ücretin üzerinde (1,41AÜ) bir miktar olduğu belirlenmiştir. Gelir düzeyleri yüksek olan kesimin bu faaliyet için 2-3 katı kadar fazla tutarla harcama yaptığı belirlenmiştir.

Çalışmamızda ekipman için harcanan paranın %22,8'inin 5000 \$'dan fazla olduğu, bununla beraber 2000\$-2999\$ aralığında harcama yapan katılımcı oranının da %12,8 olduğu görülmüştür. Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmada 300\$'dan aşağı harcama yapanların yüksek oranda olduğu bunu 500\$-1999\$ aralığının takip ettiği görülmektedir. Yine aynı çalışmada ekipmanlar için ortalama 1067\$ harcama yapıldığı belirtilmiştir. Çalışmamızda ekipmanlar için yapılan ortalama harcama 2552\$'dır. Bu süre zarfında bu faaliyetle ilgilenenlerin ekipman harcamalarının oldukça yüksek oranda arttığı görülmüştür.

Çalışmamızda katılımcıların faaliyetini gerçekleştirme için son bir yılda il dışına kaç defa seyahate çıktıkları sorulduğunda en çok çıkan sonuç 1-3 defa aralığı olmuştur. Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmada ise en çok 4-5 defa il dışına seyahate çıkıldığı belirtilmiştir. Çalışmamızda 6 ve üstü seyahat edenlerin oranı %25'ten fazladır. Her iki çalışmadan elde edilen sonuçlar karşılaştırıldığında seyahat sayısının biraz daha düştüğü söylenebilir. Amundsen (2015)'in İngiltere'de yaptığı çalışmada ise neredeyse herkesin yurtdışına bile seyahat ettiği düşünüldüğünde, ülkemizde şehirler arası nitelikte gerçekleştirilen seyahat miktarının çok düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Çalışmamızda katılımcıların büyük bölümünün Çakıcı ve Harman (2006) tarafından yapılan çalışmaya benzer olarak kuş gözlemlemesini/fotoğraflamasını gerçekleştirmek için otomobille seyahat etmeyi tercih ettiği görülmüştür. Otobüs ile seyahat etmek ikinci sırada gelmektedir.

Çalışmada kuş gözlemciliğine ve fotoğrafçılığın ilişkili sonuçlara baktığımızda, bu faaliyetleri alternatif turizm olanağı olarak değerlendirenlerin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Katılımcıların bilimsel araştırmalara katılma düzeyinin iyi düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durumun kuş göç yollarının ülkemiz üzerinde olması ve gönüllü grupların bu çalışmalarını üstlenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Katılımcılar Türkiye’deki kuş gözlem kulelerinin nicelik bakımından çok yeterli olmadığını, nitelik bakımından orta yeterlilikte olduğunu söylemişlerdir. Kuşları tanımaya yönelik kılavuz kitap kullanımı ile yaralı bir kuş görüldüğünde müdahale etme oranı yüksek çıkmıştır.

Katılımcıların yumurta ve yavru bulunan kuş yuvalarını fotoğraflama isteği yükseğe yakın bulunmuştur. Bu durum kendisini kuş fotoğrafçısı olarak tanımlayanların kuşlara daha fazla rahatsızlık verme ihtimali olduğunu düşündürmektedir. Ayrıca bu konu hakkında Avustralya’da yapılan bir çalışmada kuş gözlemciliğinin/fotoğrafçılığının kuşları rahatsız etme ihtimalinin olabileceği ve kuş gözlemcilerinin/fotoğrafçıların bu tür rahatsızlıkları en aza indirmesi gerektiği ifade edilmektedir (Weston ve diğ., 2015).

Çalışmamızda katılımcıların yasadışı avcılıkla karşılaşmaları halinde en çok tercih ettikleri/edecekleri seçeneğin yetkililerle irtibata geçmek olduğu görülmüştür. Ancak ikaz edeceklerin oranının da az olmadığı görülmektedir. Genel olarak kuş gözlemcilerinin ve fotoğrafçıların bu konuda duyarlı oldukları görülmüştür.

Katılımcılara göre Türkiye’de kuşların yaşadığı en önemli üç sorun sırasıyla “gökdelenler”, “kaçak avcılık” ile “büyük köprüler ve otoyollar”dır. Nüfus yoğunluğunun fazla olduğu bölge ve şehirlerdeki katılımcıların verdiği cevaplarda kentleşmeyle ilgili sorunları dikkate aldığı düşünülmektedir. Kaçak avcılığın şehir merkezleri dışında en büyük sorun olduğu da göz ardı edilmemelidir.

Katılımcıların kuş gözlemlemek/fotoğraflamak için en fazla tercih ettikleri üç yaşam alanı sırasıyla “sulak alanlar”, “ormanlar” ve “tarımsal alanlar”dır. Bu durum kuş çeşitliliğinin bu alanlarda daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır.

Kuş gözlemcileri ve fotoğrafçıları gittikleri yerlerde pek çok farklı taraflarla karşı karşıya gelmekte ve bunlarla zaman zaman çatışma yaşadıkları ifade edilmektedir. Kuş gözlemcilerinin ve fotoğrafçıların en fazla çatışma yaşadıkları grubun “Avcılar” olduğu ifade edilmiştir. Daha sonra sırasıyla “jandarma” ve “doğa koruma ve milli park görevlileri” ile de çatışma yaşamaktadırlar. En az çatışmanın yaşandığı grubun ise yöre sakinleri olduğu ifade edilmiştir (Çakıcı ve Harman, 2006). Çalışmamızda ise katılımcıların kuş gözlemledikleri/fotoğrafladıkları alanda en fazla çatışma yaşadıkları grubun “avcılar”, en az çatışma yaşadıkları grubun ise “yöre sakinleri” olduğu ifade edilmiştir. Bu durumun avcılık faaliyetinin ülkemizde yeterince denetlenmediğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Katılımcıların avcılık

deneyimine baktığımızda ise her 5 kişiden 1'inin daha önce avcılık yapmış veya yapmakta olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak ülkemizdeki kuş gözlemciliği ve fotoğrafçılığıyla ilgilenenlerin çoğu kendini tek bir unvanla görmektedir. Kendisini ya "kuş gözlemcisi" ya da "kuş fotoğrafçısı" olarak tanımlamaktadır. Bu aktiviteyle tanışmada özellikle arkadaş çevresi ve toplulukların etkisi olduğu tespit edilmiştir. Bu faaliyetle uğraşanların uzun süre devam ettiği ve bu hobiyeye bağlı olduğu düşünülmektedir. Ülkemizdeki kuş gözlemcileri ve fotoğrafçılarının genel bilgi ve fotoğraf paylaşımı için genel olarak "trakus.org" sitesini kullandığı anlaşılmıştır.

Kuş gözlemciliğiyle/fotoğrafçılığıyla ilgilenenlerin merak ettiği yerlere seyahat etmeleri ve konaklamaları sonucu turizm sektörüne maddi yönden katkı sağlamalarının bu sektöre pozitif etkisi bulunmaktadır. Bu kapsamda kuş gözlemciliği ve fotoğrafçılığı etkinliğinin ekoturizm faaliyeti olarak değerlendirilebilecek bir aktivite olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Anonim, 2019a, *Variety of Cameras*, www.flickr.com/photos/exno [Erişim tarihi: 10 Haziran 2019]
- Anonim, 2019b, *TRAKUS Türkiye'nin Anonim Kuşları - Kuşlar Kuş türleri Detaylı bilgiler*, <https://www.trakus.org>, [Ziyaret tarihi: 15 Haziran 2019].
- Amundsen, T., 2015, *An introduction to the world of Avitourism*, <https://www.biotope.org.uk/avitourism>, [Ziyaret tarihi: 10 Mayıs 2019].
- Arslangündoğdu, Z., 2005, *İstanbul-Belgrad Ormanı'nın ornitofaunası üzerinde araştırmalar*, Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Aylward, B., Allen, K., Echeverria, J., Tosi, J., 1996, Sustainable ecotourism in costa rica: the monteverde cloud forest preserve, *Biodiversity and conservation*, 5: 315–343.
- Barış, S., 2006, Türkiye'nin kuşları, *Türkiye'nin önemli doğa alanları*, 1 (23), 49.
- Bilgin, C., Akçakaya, H. R., 1987, Türkiye'nin biyolojik zenginlikleri, *Türkiye'nin çevre sorunları vakfı yayınları*, 161, Ankara, 183-202.
- Boyla, K. A., Sinav, L., Dizdaroğlu, D. E., 2019, *Türkiye üreyen kuş atlası*, WWF – Türkiye, 1, 11.
- Buckton, S., 2000, Threatened birds of the World, *Birdlife international*, 11 (1), 71-75.
- Carver, E., 2013, Birders, *Birding in the United States: A Demographic and Economic Analysis*, Report 2011-1, 1-4
- Cordell, H. K., Herbert, N. G., 2002, The popularity of birding is still growing, *Birding* 34: 54–59.
- Çakıcı, A. C., Harman, S., 2006, Kuş gözlemciliğinin önemi: Türkiye'de kuş gözlemciliğinin profili, *Anatolia: Turizm araştırmaları dergisi*, 17 (2), 161-168.
- Dickinson, R., Edmondson, B., 1996, Golden wings, *American Demographics*, 18: 47–49.
- Dizdaroğlu E., 2015, Avrupa Kuşları Kırmızı Listesi ISBN: 978-92-79-47450-7, V-III-68
- Dworetzky, T., 1992, Touring the jungle, *Omni*, 14: 46–52
- Eken, G., Bozdoğan, M., İsfendiyaroğlu, S., Kılıç, D.T. ve Lise, Y., 2006, *Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları*, Doğa Derneği Yayınları
- Eubanks, T.L., Stoll, J.R., Ditton, R.B., 2004, Understanding the Diversity of Eight Birder Sub-populations: Socio-demographic Characteristics, Motivations, Expenditures and Net Benefits, *Journal of Ecotourism*, 3 (3), 151-72.
- Erdem, O., 1994, *Türkiye'nin kuş cennetleri*, T.C. Çevre Bakanlığı, Baskı, Ankara. 85.
- Isaacs, J. C., 2000, *The limited potential of ecotourism to contribute to wildlife conservation*, Wildlife Society.
- Kandır, H., 2015, Doğadaki görsel şölen: Kuşlar ve kuş gözlemciliği, *Ayrıntı dergisi*, 3, 31.

- Kerlinger, P., Brett, J., 1995, *Hawk Mountain Sanctuary: a case study of birder visitation and birding economics*. In: *Wildlife and Recreationists: Coexistence Through Management and Research*, ed, ABD.
- Kirwan, G. M, Boyla, K. A, Castell, P., Demirci, B., Özen, M., Welch, H. and Marlow, T., 2008, *The birds of Turkey: a study of the distribution, taxonomy and breeding of Turkish birds*, Christopher Helm, London.
- Klein, M. L., 1993, Waterbird behavioral responses to human disturbances, *Wildlife Society Bulletin* 21: 31–39.
- Page, S. J., Dowling, R. K., 2002, *Ecotourism*. Essex, UK: Pearson education limited.
- Özer, H., 2004, *Nitel Değişkenli Ekonometrik Modeller: Teori ve Bir Uygulama*, Nobel Yayın Evi No: 667, İktisat Yayınları Dizi No: 83, Ankara, ISBN: 975-591-651-2.
- Özkazanç, N., Özay, E., 2019, The Factors That Threaten The Migratory Birds. *Bartın University International Journal of Natural and Applied Sciences*, 2 (1), 77-89
- Sop, S. A., 2015, Kuş gözlemciliği ve turizm ilişkisi: burdur gölü üzerine bir tartışma, *1. teke yöresi sempozyumu bildiriler kitabı*, 4-6 Mart 2015 Burdur, Antalya, ISBN: 978-9944-729-16-1 (1.C), 543-549.
- Sözüer, Ö., Erkol, I. L., 2013, Adana ilinin kuş gözlem turizmi potansiyeli, *2. doğu akdeniz turizm sempozyumu*, 19 Nisan 2013 Adana, Seyhan, 131.
- Şekercioğlu, Ç. H., 2002, Impacts of birdwathcing on human and avian communities, *Enviromental Conversation*, 29 (3), 282-289.
- Tapper, R., 2006, *Wildlife Watching and Tourism: A study on the benefits and risks of a fast growing tourism activity and its impacts on species*, UNEP, Almanya, ISBN: 3-937429-07-7.
- Tershy, B. R., Breese, D., Croll, D. A., 1997, Human perturbations and conservation strategies for San Pedro.
- Weston, M. A., Guay P. J., McLeod E. M., Miller K. K., 2015, Do Birdwatchers Care About Bird Disturbance?, *Anthrozoos*, 28 (2), 305–317.

EKLER

EK 1. KUŞ GÖZLEMCİLERİ VE FOTOĞRAFÇILARI İÇİN KULLANILAN ANKET

Bu araştırma Türkiye'deki kuş gözlemcilerinin ve fotoğrafçıların profili hakkında fikir sahibi olmak için yapılan İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne ait bir yüksek lisans araştırmasıdır. Kişisel görüşlerinize ve düşüncenize göre her ifadeye ne derecede katılıp katılmadığınızı belirtmeniz istenmektedir. Bu ankete vermiş olduğunuz cevaplarınız anonim olarak tümüyle gizli kalacak ve kimseyle paylaşılmayacaktır. Değerlendirmeler ankete katılanların cevaplarının tümü üzerinden yapılacaktır. Anketimize katılım sağlamanız kuş gözlemciliği ve fotoğrafçılığına dair çıkarımlar için yardımcı olacak ve sonraki yapılacak detaylı çalışmalar için fikir verecektir. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

1. Kendinizi nasıl tanımlarsınız? *

Yalnızca bir şıkka işaretleyin.

- Kuş Gözlemcisi
 Kuş Fotoğrafçısı
 Kuş Gözlemcisi ve Fotoğrafçısı

2. Kaç yıldır bu faaliyetle uğraşıyorsunuz? *

Yalnızca bir şıkka işaretleyin.

- 0-2
 3-5
 6-8
 9-11
 12 ve üzeri

3. Bu faaliyetle nerede tanıştınız? *

Yalnızca bir şıkka işaretleyin.

- Kulüp, Topluluk, Grup vb.
 Arkadaş ve çevresi
 Eğitim Hayatı
 İnternet ve Sosyal Medya
 Diğer

4. Yurt dışına hiç kuş gözlemine / fotoğrafılamaya gittiniz mi? *

Yalnızca bir şıkka işaretleyin.

- Evet
 Hayır

5. Size en yakın aralıklarınızı seçiniz. *

Her satırda yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	25'ten az	25- 49	50- 99	100- 199	200- 299	300- 399	400+
Türkiye'de kaç kuş türü gözlemlediniz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yurt dışında kaç kuş türü gözlemlediniz?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Gözlemlediğiniz kuş türlerinin kaçını fotoğrafladınız?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yardımcı kaynak kullanmadan, sesi duyulduğunda tanımlayabildiğiniz kuş türü sayınız?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Etkinlik için ulaşım tercihiniz? *

Çoklu seçim yapabilirsiniz.

Uygun olanların tümünü işaretleyin.

- Otomobil
- Otobüs
- Dolmuş
- Motosiklet
- Bisiklet
- Tren
- Uçak
- Gemi
- Diğer

7. Etkinlik için seyahatlerde konaklama tercihiniz? *

Çoklu seçim yapabilirsiniz.

Uygun olanların tümünü işaretleyin.

- Otel
- Motel
- Pansiyon
- Çadır
- Uyku tulumu
- Yerel halkın evleri
- Diğer

8. Herhangi bir kulüp/topluluk/grup faaliyetlerine katılıyor musunuz? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Evet
- Hayır

9. Kuş gözlemine / fotoğraflamaya genelde kaç kişi ile gitmeyi tercih edersiniz? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- 1
- 2-3
- 4-5
- 6 ve üstü

10. Kuşlarla ilgili takip ettiğiniz siteler neler? *

Uygun olanların tümünü işaretleyin.

- www.trakus.org - Türkiye'nin Anonim Kuşları
- www.ikgt.org - İstanbul Kuş Gözlem Topluluğu
- www.ornitofoto.org - Ornitofoto
- www.kustr.org
- Yahoo mail grupları
- Diğer

11. Kuş gözlemciliğinden hiç para kazandınız mı? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Evet
- Hayır

12. Bu ilginiz için yıllık yaklaşık tahmini ne kadar bütçe ayırırsınız? *

Ulaşım, Konaklama, Ekipman vb.

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- 500 tl den az
- 501-1500 tl
- 1501-3000 tl
- 3001-4500 tl
- 4500 tl den fazla

13. Kuş Gözlemciliği / Fotoğrafçılığı ekipmanları (Dürbün, Kıyafet, Fotoğraf Makinesi vb) için yaptığınız harcama tahmini ne kadardır? *

Dolar \$ olarak tahmini değer giriniz.

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- 100 \$ dan az
- 100-199 \$
- 200-299 \$
- 300-399 \$
- 400-499 \$
- 500-999 \$
- 1000-1999 \$
- 2000-2999 \$
- 3000-3999 \$
- 4000-4999 \$
- 5000 \$ dan fazla

14. Size en yakın cevapları seçiniz. *

Her satırda yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım	Katılıyorum.	Tamamen Katılıyorum.
Kuş göçlerini izlemek / fotoğraflamak ilgimi çekiyor.	☐	☐	☐	☐	☐
Kuş gözlemciliğini / fotoğrafçılığını alternatif turizm olanağı olarak görüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
Bilimsel araştırmalara katılım sağlıyor musunuz? (Bilimsel projeler, dergiler, araştırmalar, makaleler, konferans vs.)	☐	☐	☐	☐	☐
Türkiye'deki kuş gözlem kulelerinin nicelik (sayısal) bakımından yeterlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Türkiye'deki kuş gözlem kulelerinin nitelik (özellik) bakımından yeterlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
Kuşları tanımaya yönelik kılavuz kitap kullanıyorum	☐	☐	☐	☐	☐
Yaralı bir kuş gördüğünüzde müdahale ederim.	☐	☐	☐	☐	☐
Yumurta veya yavru bulunan kuş yuvalarının fotoğraflarını çekiyorum.	☐	☐	☐	☐	☐

15. Kuş gözlemi sırasında yasa dışı avcılık yapıldığını düşündüğünüzde ne yaparsınız? *

Her satırda yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum.
Hiçbirşey yapmam.	☐	☐	☐	☐	☐
Avcıları ikaz ederim.	☐	☐	☐	☐	☐
Yetkililerle irtibat kurarım	☐	☐	☐	☐	☐

16. Sizce kuşların ülkemizde karşılaştığı en büyük sorun nedir? *

Her satırda yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Tamamen Katılıyorum.
Büyük köprüler ve otoyollar	☐	☐	☐	☐	☐
Havalimanları	☐	☐	☐	☐	☐
Nükleer Santraller	☐	☐	☐	☐	☐
Rüzgar Türbinleri	☐	☐	☐	☐	☐
Gökdelenler	☐	☐	☐	☐	☐
Kaçak Avcılık	☐	☐	☐	☐	☐

17. Hangi yaşam alanında kuşları gözlemler / fotoğraflarsınız? *

En çok tercih ettiğinizi seçiniz.

Her satırda yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Tamamen katılıyorum.
Orman	☐	☐	☐	☐	☐
Sulak alan	☐	☐	☐	☐	☐
Tarım alanı	☐	☐	☐	☐	☐
Yerleşim	☐	☐	☐	☐	☐

18. Arazide en çok çatışma yaşadığınız grup hangisidir? *

Her satırda yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

	Kesinlikle katılmıyorum.	Katılmıyorum.	Kararsızım.	Katılıyorum.	Tamamen katılıyorum.
Avcılar	☐	☐	☐	☐	☐
Doğa Koruma ve Milli Park görevlileri	☐	☐	☐	☐	☐
Jandarma	☐	☐	☐	☐	☐
Yöre sakinleri (Köylüler, Mahalle sakinleri vs)	☐	☐	☐	☐	☐
Diğer kamu görevlileri	☐	☐	☐	☐	☐

19. Kuş gözlemi için bir yılda kaç defa seyahate (il dışına) çıkarsınız? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Çıkılmıyorum
- 1-3
- 4-6
- 6+

20. Hangi mevsimde daha çok kuş gözlemine çıkarsınız? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Sonbahar
- Kış
- İlkbahar
- Yaz

21. **Belirgin olarak ilgilendiğiniz kuş familyası var mı? ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hayır
- Ördekgiller
- Atmacagiller
- Çullukgiller
- Yağmurkuşugiller
- Martıgiller
- Ötleğengiller
- Ardıçkuşugiller
- İspinozgiller
- Kirazkuşugiller
- Kuyruksallayangiller
- Diğer: _____

22. **Hiç avcılık deneyiminiz oldu mu? ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Evet
- Hayır

23. **Evcil hayvan sahibi misiniz? Sahibi iseniz hangi hayvanı besliyorsunuz? ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Hayır
- Kuş
- Kedi
- Köpek
- Diğer

24. **Kuş dışında yoğun olarak gözlemediğiniz / fotoğrafladığınız başka canlı var mı?**

Yoksa boş bırakınız.

25. **Türkiye'de gördüğünüz en büyük kuş hangisidir?**

Hatırlamıyorsanız pas geçebilirsiniz.

26. **Türkiye'de gördüğünüz en küçük kuş hangisidir?**

Hatırlamıyorsanız pas geçebilirsiniz.

27. **Fotoğraf Makinesi olarak sahip olduğunuz marka nedir? ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Sahip değilim
- Canon
- Nikon
- Sony
- Fujifilm
- Diğer: _____

28. **En çok tercih ettiğiniz objektif ölçüsü nedir?**

Profesyonel makineye sahip değilseniz soruyu geçebilirsiniz .Lens ölçüsüne örnek olarak 50mm veya 10-22mm şeklinde yazabilirsiniz.

29. **Dürbün olarak sahip olduğunuz marka nedir? ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Sahip değilim.
- Nikon
- Bushman
- Bushnell
- Steiner
- Bresser
- Diğer: _____

30. **En çok tercih ettiğiniz dürbün ölçüsü nedir?**

Örnek: 10x50

31. **Cinsiyetiniz? ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Erkek
- Kadın

32. **Yaşadığınız Bölge? ***

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Marmara
- Ege
- Akdeniz
- Karadeniz
- İç Anadolu
- Doğu Anadolu
- Güneydoğu Anadolu

33. Yaşadığınız şehir? *

34. Doğum yılınız? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- 20 yaş altı
 20-29 yaş
 30-39 yaş
 40-49 yaş
 50-59 yaş
 60 ve üstü

35. Medeni Durum *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Bekar
 Evli
 Diğer: _____

36. Eğitim Durumunuz? *

En son mezun olduğunuzu seçiniz.

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- İlkokul
 Ortaokul
 Lise
 Önlisans
 Lisans
 Yüksek Lisans
 Doktora

37. Mesleğiniz nedir? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- Öğrenci
 Akademisyen
 Memur
 Esnaf
 İşçi
 Emekli
 Serbest Meslek
 Çalışmıyor
 Diğer

38. Aylık gelir durumunuz? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyin.

- 2000 TL veya daha düşük
- 2001-4000 TL
- 4001-6000 TL
- 6001-8000 TL
- 8001 TL veya daha fazlası

39. Bu ankette gündeme getirilen konuda ya da anketle ilgili herhangi bir yorumda bulunmak isterseniz , lütfen görüşlerinizi belirtiniz.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Aydın ASLAN
Doğum Yeri	Aydın
Doğum Tarihi	15.02.1987
Uyruğu	☒ T.C. ☐ Diğer:
Telefon	+905554848812
E-Posta Adresi	ayd.aslan@gmail.com
Web Adresi	

Eğitim Bilgileri	
Lisans	
Üniversite	İstanbul Üniversitesi
Fakülte	Orman Fakültesi
Bölümü	Orman Mühendisliği
Mezuniyet Yılı	2013

Yüksek Lisans	
Üniversite	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Enstitü Adı	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Anabilim Dalı	Orman Mühendisliği Anabilim Dalı
Programı	Orman Mühendisliği Programı